

Dienst Justitiële Inrichtingen
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Forensische Zorg in getal

2009-2013

Juli 2014

Colofon

Directie
Afdeling

Bestuursondersteuning
Analyse, Strategie & Kennis

Afzendgegevens

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 30132
2500 GC Den Haag
www.dji.nl

Contactpersoon

Nol van Gemmert
E: n.van.gemmert@dji.minjus.nl

Auteurs

Nol van Gemmert, Cyril van Schijndel i.s.m. de
afdeling Kwantitatieve en Financiële Analyse
(Willem Gordeau en Lucienne Casanova)

Voorwoord

De publicatie *Forensische Zorg in getal 2009-2013* geeft in kort bestek inzicht in de wereld van de forensische zorg in strafrechtelijk kader en is bedoeld voor personen werkzaam in het veld van de forensische zorg, beleidsmakers, onderzoekers en andere geïnteresseerden. De forensische zorg in een strafrechtelijk kader betreft - naast de tbs- alle geestelijke gezondheidszorg (waaronder verslavingszorg) en verstandelijk gehandicaptenzorg aan volwassenen met een strafrechtelijke titel. Het gaat daarbij ook om de inkoop van zorg voor justitiabelen die op een bijzondere zorgplaats verblijven binnen het gevangeniswezen, en de justitiabelen die buiten het gevangeniswezen zorg nodig hebben. Naast informatie over de tbs wordt in deze publicatie daarom eveneens aandacht besteed aan de inkoop van forensische zorg voor de andere groepen met een strafrechtelijke titel.

In 2013 is het Masterplan DJI 2013-2018 in de Tweede Kamer besproken en vastgesteld. Het Masterplan heeft de financiële taakstelling van DJI in beeld gebracht en de uitgangspunten geschetst die zijn gehanteerd bij de invulling van de taakstelling. Voorts biedt het Masterplan inzicht in de concrete uitwerking van de maatregelen en hun effecten op het personeel en de capaciteit. Met de overkoepelende brancheorganisaties in de forensische zorg is een convenant afgesloten waarmee enerzijds recht wordt gedaan aan de inhoudelijke ambities en mogelijkheden en waarin anderzijds op verantwoorde wijze de bezuinigingen zijn verwerkt. Hierbij is onder meer overeengekomen dat de gemiddelde tbs-behandelduur stapsgewijs wordt teruggebracht naar acht jaar in 2018.

Naast de bezuinigingsoperatie heeft de forensische zorgsector te kampen met een teruglopende behoefte aan tbs-capaciteit. De effecten van voornoemde maatregelen zullen in de publicaties van komende jaren zichtbaar worden. Daar staat tegenover dat in de overige forensische zorg als gevolg van autonome ontwikkelingen sprake is van meer behoefte aan capaciteit.

Deze publicatie is één van de vier rapporten met kwantitatieve informatie over de justitiabelen die in de periode 2009-2013 onder de verantwoordelijkheid vallen van de vier organisatieonderdelen van de Dienst Justitiële inrichtingen. Naast de Directie Forensische Zorg zijn dit de Directie Justitiële Jeugdinstellingen, de Directie Bijzondere Voorzieningen (vreemdelingenbewaring) en de Directie Gevangeniswezen. Alle publicaties zijn ook te vinden op internet: www.dji.nl.

Peter Hennephof
Hoofddirecteur Dienst Justitiële Inrichtingen

Inhoud

Colofon 3
Voorwoord 4

1 Inleiding 9

2 Instroom in de tbs 11

- 2.1 Tbs met bevel tot verpleging 11
- 2.2 Tbs met voorwaarden 15
- 2.3 Tbs-passanten 17

3 Het intra- en transmurale verblijf in de tbs 19

- 3.1 Capaciteit, bezetting en populatie 19
- 3.2 Ontvluchtingen en ongeoorloofde afwezigheid tbs met verpleging 22
- 3.3 Verlof 23

4 Uitstroom uit de intra- en transmurale bezetting in de tbs 27

5 Overige forensische zorg 33

- 5.1 Ingekochte plaatsen zorgaanbieders en realisatie 34
- 5.2 PPC 39
- Bijlage 1 Begrippenlijst 43
- Bijlage 2 Stroomschema forensisch psychiatrisch circuit 49
- Bijlage 3 Recidive onder ex-terbeschikkinggestelden WODC 53

1 Inleiding

De Directie Forensische Zorg (DForZo), als opvolger van de sectordirectie Terbeschikkingstelling (tbs), houdt zich bezig met kwaliteitsontwikkeling, inkoop, plaatsing en financiering van alle forensische zorg in een strafrechtelijk kader. Het gaat hierbij (naast de tbs) om alle geestelijke gezondheidszorg en verstandelijk gehandicaptenzorg aan volwassenen met een strafrechtelijke titel. De forensische zorgtitel is de bekostigingsgrondslag voor vergoeding door DForZo. Er zijn 22 forensische zorgtitels: 21 strafrechtelijke titels en een voorgenomen indicatiestelling van de Reclassering. De onafhankelijke indicatiestelling bepaalt het type forensische zorg dat een persoon zal ontvangen. Naast informatie over de tbs besteedt deze publicatie aandacht aan de inkoop van forensische zorg voor de andere groepen met een strafrechtelijke titel.

Een rechter kan alleen tbs opleggen, als er op het delict een minimumstraf van vier jaar staat én er is aangetoond dat iemand (deels) ontoerekeningsvatbaar is. Vaak is er dan sprake van een persoonlijkheidsstoornis en/of ernstige psychische stoornis. Aangenomen wordt dat personen die tbs opgelegd krijgen zonder behandeling een gevaar zouden vormen voor de maatschappij.

Het doel van de maatregel is bescherming van de samenleving tegen onaanvaardbare recidiverisico's: op korte termijn door de persoon in te sluiten en op langere termijn door de persoon te behandelen.

Er bestaan twee vormen van tbs: *tbs met bevel tot verpleging en tbs met voorwaarden*.

Tbs met bevel tot verpleging is een ingrijpende maatregel in het Nederlands strafrecht. De maatregel is bedoeld voor iemand, aan wie het misdrijf niet (volledig) kan worden toegerekend, omdat hij of zij lijdt aan een persoonlijkheidsstoornis en/of een ernstige psychische stoornis, en bij wie de stoornis heeft bijgedragen aan het plegen van het delict. In 2013 werd deze maatregel door de rechter 84 maal opgelegd. De tbs-gestelde wordt dan in een Forensisch Psychiatrisch Centrum (FPC) geplaatst en behandeld.

Tbs met bevel tot verpleging wordt opgelegd voor twee jaar en kan in de regel telkens worden verlengd met één of twee jaar. De rechter zal de tbs-maatregel verlengen als hij dat noodzakelijk acht, op advies van de behandelaars, wegens het verwachte gevaar van ernstige recidive (zie voor nadere begripsomschrijvingen de bijlage). Een andere vorm van tbs met bevel tot verpleging betreft gemaximeerde tbs. Deze vorm mag maar één keer worden verlengd en kan maximaal vier jaar duren.

Indien het delict de tbs-gestelde wel gedeeltelijk kan worden toegerekend kan de rechter hem of haar voor dat deel een gevangenisstraf opleggen. In de praktijk worden dat 'combinatievonnissen' genoemd. Na het uitzitten van de gevangenisstraf wordt de tbs-gestelde in beginsel opgenomen in een FPC.

De andere vorm van tbs is *tbs met voorwaarden*. Dat is een lichtere vorm van tbs waarbij de tbs-gestelde niet in een FPC wordt opgenomen, maar waarbij de rechter voorwaarden stelt aan het gedrag van de tbs-gestelde. Zo'n voorwaarde kan zijn dat hij of zij zich (psychiatrisch) laat behandelen. De Reclassering begeleidt in dat geval de tbs-gestelde en ziet erop toe dat hij of zij zich aan de gestelde voorwaarden houdt. Doet hij of zij dat niet, kan de rechter op vordering van het Openbaar Ministerie (OM) de tbs met voorwaarden alsnog omzetten in tbs met bevel tot

verpleging. In 2013 werd de maatregel tbs met voorwaarden door de rechter 58 maal opgelegd en vonden twee omzettingen plaats.

In de regel start de tbs-maatregel (met bevel tot verpleging) nadat de tbs-gestelde een gevangenisstraf heeft ondergaan. Indien het strafbaar feit in het geheel niet kan worden toegerekend aan de verdachte ziet de rechter af van het opleggen van een straf. Ook in die situatie verblijft de tbs-gestelde in een penitentiaire inrichting tot het moment van plaatsing in een FPC.

Er worden drie hoofdgroepen personen onderscheiden die forensische zorg (kunnen) ontvangen:

- tbs-gestelden;
- gedetineerden;
- verdachten of veroordeelden aan wie het OM (bij sepot) of de Rechtspraak een voorwaardelijke sanctie heeft opgelegd.

Naast de tbs-maatregel wordt in deze publicatie ook aandacht besteed aan de overige hoofdgroepen. Met betrekking tot de inkoop van forensische zorg voor gedetineerden gaat het om personen die op een bijzondere zorgplaats verblijven binnen het gevangeniswezen, maar ook gedetineerden die buiten het gevangeniswezen in forensische zorginstellingen verblijven. Specifieke aandacht zal worden besteed aan de Penitentiaire Psychiatrische Centra (PPC's). Het gaat hier om de bij de sector Gevangeniswezen ingekochte plaatsen, waar bijzondere zorg wordt verleend binnen het Gevangeniswezen.

De cijfermatige gegevens zijn gebaseerd op MITS, het geautomatiseerde registratiesysteem van de FPC's en RePad ten behoeve van de inkoop van zorgplaatsen. Informatie over de PPC's is afkomstig uit TULP-GW, het geautomatiseerde registratiesysteem van het Gevangeniswezen.

2 Instroom in de tbs

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het jaarlijkse aantal *opleggingen van tbs met bevel tot verpleging* en *tbs met voorwaarden*. Het aantal tbs-gestelden dat in een penitentiaire inrichting wacht op opname in een FPC (de zogenaamde 'tbs-passanten') en hun wachttijden vormen het slotstuk van dit hoofdstuk.

2.1 Tbs met bevel tot verpleging

In deze paragraaf wordt aandacht besteed aan het delict, de combinatie van tbs met bevel tot verpleging en gevangenisstraf en andere kenmerken.

Terbeschikkingstelling of tbs is een maatregel die de rechter kan opleggen voor een misdrijf, waar minimaal vier jaar gevangenisstraf op staat of voor enkele specifiek in het Wetboek van Strafrecht genoemde delicten. Voorwaarde is dat de rechter ervan overtuigd is dat de verdachte ten tijde van het delict leed aan een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van de geestvermogens. De tbs met bevel tot verpleging kan worden opgesplitst naar de duur van de maatregel: gemaximeerde tbs en tbs voor onbepaalde duur. Laatstgenoemde kan telkens door de rechter worden verlengd. De gemaximeerde tbs mag maar één keer worden verlengd en kan maximaal vier jaar duren. De gemaximeerde tbs kan alleen worden opgelegd als het indexdelict niet gericht is tegen of gevaar veroorzaakt voor de onaantastbaarheid van het lichaam van één of meer personen. In onderstaande tabellen maakt de gemaximeerde tbs onderdeel uit van het totaal aantal tbs opleggingen.

Grafiek 2.1 Aantal opleggingen tbs met bevel tot verpleging 2009-2013, naar geslacht

* Het daadwerkelijke aantal opleggingen tbs met bevel tot verpleging over 2013 kan gedurende 2014 nog toenemen in verband met het zogenaamde 'na-ijleffect' (zie begrippenlijst). Zo bleek het aantal over 2012 (zie Forensische Zorg in getal 2008-2012) achteraf toegenomen van 93 tot 106.

Ten opzichte van 2009 is het aantal opleggingen met bevel tot verpleging over 2013 bijna 30% afgenomen. Gerelateerd aan de omvang van 10 jaar geleden is het aantal opleggingen meer dan gehalveerd. Het WODC –het onafhankelijk onderzoekscentrum van het ministerie van Veiligheid en Justitie- heeft in 2011

onderzoek naar de daling verricht (Daling opleggingen tbs met dwangverpleging, januari 2011).

De daling was destijds een gecombineerd effect van:

- Het afnemende aantal delicten met een bovengemiddelde kans op tbs (o.a. ernstige geweldsdelicten, seksuele geweldsdelicten).
- Het toenemend aantal verdachten dat niet meewerkt aan een Pro Justitia-onderzoek (PJ-onderzoek).
- Het minder vaak adviseren van tbs in Pro Justitia-rapportages.
- Het mogelijk vaker kiezen voor de Psychiatrisch Ziekenhuis-maatregel (PZ-maatregel) in plaats van de tbs-maatregel.

Tabel 2.1 Aantal opleggingen tbs met bevel tot verpleging 2009-2013, naar differentiatie

	2009	2010	2011	2012	2013
Tbs met bevel tot verpleging	104	91	99	89	77
Gemaximeerde tbs	5	3	1	8	4
Tbs met voorwaarden omgezet in tbs met bevel tot verpleging*	8	11	10	9	3
Totaal	117	105	110	106	84

*In 2013 betreft het in één geval een omzetting van tbs met voorwaarden in een gemaximeerde tbs met bevel tot verpleging.

In 2013 zijn drie opleggingen van *tbs met voorwaarden* omgezet naar *tbs met bevel tot verpleging*. De opleggingen tellen mee in het jaar waarin de tbs met voorwaarden is opgelegd. Dit betekent tevens dat bij de opvolgende publicatie het (totaal) aantal opleggingen tbs met bevel tot verpleging over de afgelopen jaren kan wijzigen. Naarmate de tijdspanne tussen het jaar waarin de tbs met voorwaarden is opgelegd en het moment van meten langer wordt, neemt het risico op het niet houden aan de voorwaarden -en daarmee een omzetting naar tbs met bevel tot verpleging- toe.

Onderstaand wordt specifiek ingegaan op de geweldscomponent en de seksuele component van het delict waarvoor tbs is opgelegd.

Tabel 2.2 Geweldscomponent bij tbs-delict 2009-2013 (o.b.v. het aantal opleggingen tbs met bevel tot verpleging), in procenten

	2009	2010	2011	2012	2013
Afwezig	3%	4%	3%	5%	7%
Aanwezig	97%	96%	97%	95%	93%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Het aandeel waarbij géén sprake is van een geweldsaspect is zeer laag, maar laat vanaf 2009 wel een lichte groei zien.

Tabel 2.3 Seksuele component bij tbs-delict 2009-2013 (o.b.v. het aantal opleggingen tbs met bevel tot verpleging), in procenten

	2009	2010	2011	2012	2013
Afwezig	70%	66%	69%	73%	71%
Aanwezig	30%	34%	31%	27%	29%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Het aantal delicten met een seksuele component varieert tussen de 27 en 34%. In ongeveer de helft van de gevallen is een pedoseksueel delict gepleegd.

Tabel 2.4 Aantal opleggingen tbs met bevel tot verpleging naar IQ van de tbs-gestelde 2009-2013, in procenten

	2009	2010	2011	2012	2013
<80	27%	25%	25%	21%	33%
>=80	70%	75%	75%	76%	67%
Onbekend	3%	0%	0%	3%	0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Het aandeel tbs-gestelden met een IQ minder dan 80 punten (zwakbegaafd) is na een jaarlijkse procentuele daling vanaf 2009 in 2013 weer gestegen. Uit eerder onderzoek (Brand en Van Gemmert 2009) blijkt dat deze populatie, mede als gevolg van het beperkte cognitieve vermogen, een langere verblijfsduur in de tbs kent. Daarnaast blijkt ook het vinden van een juiste uitstroomvoorziening moeilijker.

Tabel 2.5 Aantal opleggingen tbs met bevel tot verpleging naar stoornis van de tbs-gestelde 2009-2013, in procenten

	2009	2010	2011	2012	2013
Persoonlijkheidsstoornis	62%	68%	65%	60%	67%
Psychotische stoornis	36%	32%	35%	40%	33%
Onbekend	2%	0%	0%	0%	0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

In 2013 is bij 33% van de populatie de stoornis geclassificeerd als psychotische stoornis. Als iemand psychotisch is, dan is hij het normale contact met 'de realiteit' kwijtgeraakt. Dit kan blijken uit bijv. een of meer van de volgende verschijnselen zoals hallucinaties, wanen en desorganisatie van het denken. In de verslagperiode schommelt dit percentage tussen de 32 en 40%. Bij de rest van de populatie betreft het een persoonlijkheidsstoornis, zoals borderline of een antisociale persoonlijkheidsstoornis. Opgemerkt moet worden dat het een hoofdcategorisering betreft tussen een psychotische stoornis of een persoonlijkheidsstoornis. De aanwezigheid van andere stoornissen (zoals verslavingsproblematiek) blijft buiten beschouwing.

Tabel 2.6 Duur van de gevangenisstraf die in combinatie met tbs met bevel tot verpleging is opgelegd over 2009-2013, in absolute aantallen

Differentiatie	2009	2010	2011	2012	2013
Tbs i.c.m. ontslag van rechtsvervolging*	20	14	18	16	10
Tbs i.c.m. gev.straf < 6 maanden	28	22	14	19	11
Tbs i.c.m. gev.straf 6 maanden t/m 1jr	19	26	19	21	14
Tbs i.c.m. gev.straf > 1jr t/m 2jr	23	12	18	15	16
Tbs i.c.m. gev.straf > 2jr t/m 3jr	10	11	11	8	10
Tbs i.c.m. gev.straf > 3jr t/m 6jr	8	12	19	13	14
Tbs i.c.m. gev.straf > 6jr	9	8	11	14	9
Totaal	117	105	110	106	84

* Dat wil zeggen dat er naast de tbs-maatregel geen gevangenisstraf is opgelegd.
(i.c.m. is in combinatie met)

Tabel 2.7 Duur van de gevangenisstraf die in combinatie met tbs met bevel tot verpleging is opgelegd over 2009-2013, in procenten

Differentiatie	2009	2010	2011	2012	2013
Tbs i.c.m. ontslag van rechtsvervolging*	17%	13%	16%	15%	12%
Tbs i.c.m. gev.straf < 6 maanden	23%	21%	13%	18%	13%
Tbs i.c.m. gev.straf 6 maanden t/m 1jr	16%	25%	18%	20%	17%
Tbs i.c.m. gev.straf > 1jr t/m 2jr	20%	11%	16%	14%	19%
Tbs i.c.m. gev.straf > 2jr t/m 3jr	9%	11%	10%	8%	12%
Tbs i.c.m. gev.straf > 3jr t/m 6jr	7%	11%	17%	12%	16%
Tbs i.c.m. gev.straf > 6jr	8%	8%	10%	13%	11%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

* Dat wil zeggen dat er naast de tbs-maatregel geen gevangenisstraf is opgelegd.
(i.c.m. is in combinatie met)

Procentueel zijn de klassen 'gev. straf groter dan 1 jaar t/m 2jaar', 'gev. straf groter dan 2 jaar t/m 3 jaar' en 'gev. straffen groter dan 3 jaar t/m 6 jaar' toegenomen. Het aandeel tbs in combinatie met ontslag van rechtsvervolging blijft afgelopen jaren redelijk stabiel.

Bij een combinatievonnis met een straf groter dan 1 jaar vindt pas na het bereiken van de datum voorwaardelijke vrijheidstelling (v.i.-datum) overplaatsing naar een FPC plaats. Met andere woorden: een tbs-gestelde die in 2013 naast tbs een gevangenisstraf krijgt opgelegd van zes jaar, zal pas na 2017 in een FPC worden opgenomen.

Tabel 2.8 Leeftijd tijdens het onherroepelijk worden van het vonnis tbs met bevel tot verpleging 2009-2013

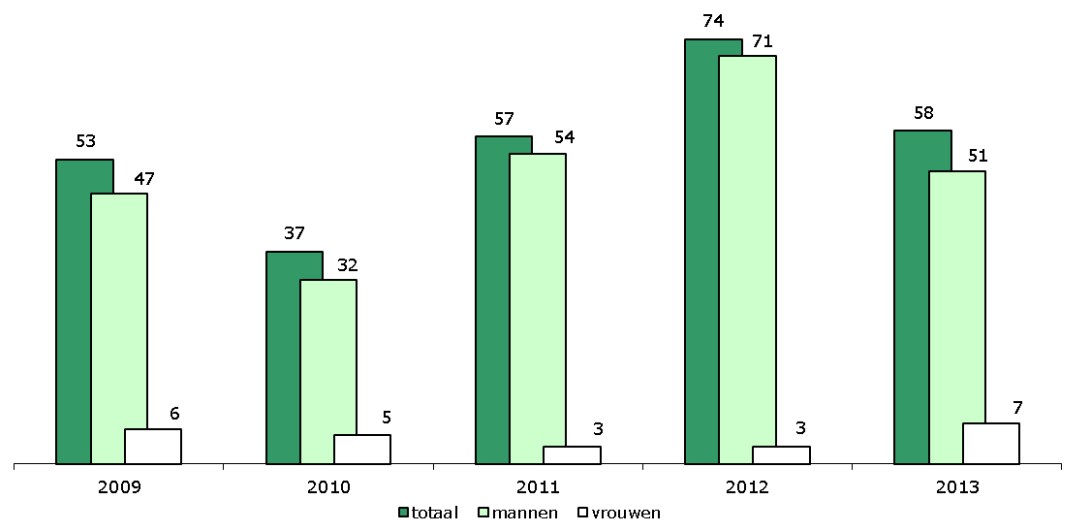
	2009	2010	2011	2012	2013
Gemiddeld	36	35	36	38	37
Mediaan	34	33	34	36	38

De gemiddelde leeftijd varieert afgelopen jaren nauwelijks. De mediaan laat afgelopen jaren echter een stijging van de leeftijd zien.

2.2 Tbs met voorwaarden

Een tbs met voorwaarden houdt in dat de veroordeelde zich aan bepaalde door de rechter opgelegde voorwaarden moet houden. Zo'n voorwaarde kan zijn dat hij zich laat behandelen of zich onderwerpt aan een ambulante behandeling. In zo'n geval acht de rechter de voorwaarden voldoende om het recidive risico te beteugelen. Deze modaliteit geeft de rechter de mogelijkheid binnen het kader van de tbs-maatregel af te wijken van het zwaarste middel dat hij tot zijn beschikking heeft: tbs met bevel tot verpleging. De Reclassering begeleidt de persoon en ziet erop toe dat hij zich aan de voorwaarden houdt. Als de persoon zich niet aan de voorwaarden houdt, kan de rechter op vordering van het OM de tbs met voorwaarden alsnog omzetten in tbs met bevel tot verpleging.

Als gevolg van een wetwijziging (Staatsblad 2007, nr. 523, inwerkingtreding 1 januari 2008) is de maximale duur van de tbs met voorwaarden verhoogd van vier naar negen jaar. Voorts is de gevangenisstraf die kan worden opgelegd in combinatie met tbs met voorwaarden verhoogd van drie naar vijf jaar.

Grafiek 2.2 Aantal opleggingen tbs met voorwaarden, naar geslacht 2009-2013

Het aantal opleggingen tbs met voorwaarden is het afgelopen jaar ten opzichte van 2012 sterk afgenomen en komt met 58 nagenoeg overeen met niveau van 2011 toen het aantal tbs met voorwaarden 57 bedroeg.

Tabel 2.9 Aantal opleggingen tbs met voorwaarden 2009-2013, naar differentiatie

Differentiatie	2009	2010	2011	2012	2013
Tbs met voorwaarden	45	26	47	65	55
Tbs met voorw. omgezet in tbs met bevel tot verpleging*	8	11	10	9	3
Totaal	53	37	57	74	58

*In 2013 betreft het in één geval een omzetting van tbs met voorwaarden in een *gemaximeerde* tbs met bevel tot verpleging.

Van de opleggingen blijkt dat na enige tijd een deel wordt omgezet in tbs met bevel tot verpleging. Over 2009 bedroeg dit 15% en over 2013 circa 5%. Vanwege het na-ijleffect zijn de omzettingen over 2013 nog laag; de periode om zich niet aan de voorwaarden te houden is nog beperkt. Als gevolg van de verlenging van de maximale duur van vier naar negen jaar zal -naar verwachting- het aandeel omzettingen van nieuwe opleggingen verder toenemen.

Tabel 2.10 Duur van de gevangenisstraf die in combinatie met tbs met voorwaarden is opgelegd over 2009-2013, in absolute aantallen

Differentiatie	2009	2010	2011	2012	2013
Tbs i.c.m. ontslag van rechtsvervolging*	5	1	2	5	6
Tbs i.c.m. gev.straf < 6 maanden	6	5	8	9	4
Tbs i.c.m. gev.straf 6 maanden t/m 1jr	18	17	16	17	22
Tbs i.c.m. gev.straf > 1jr t/m 2jr	18	8	19	25	13
Tbs i.c.m. gev.straf > 2jr t/m 3jr	6	5	11	12	4
Tbs i.c.m. gev.straf > 3jr t/m 5jr	0	1	1	6	9
Totaal	53	37	57	74	58

* Dat wil zeggen dat er naast de tbs-maatregel geen gevangenisstraf is opgelegd.

In 2013 valt met name de daling van het totaal op, bedroeg in 2012 het aantal nog 74, in 2013 is dit aantal gedaald tot 58. Voorts valt binnen het totaal de daling van de klasse 'straf groter dan 2 jaar t/m 3 jaar' op en de stijging van de klasse 'straf groter dan 3 jaar t/m 5 jaar'.

Tabel 2.11 Duur van de gevangenisstraf die in combinatie met tbs met voorwaarden is opgelegd over 2009-2013, in procenten

Differentiatie	2009	2010	2011	2012	2013
Tbs i.c.m. ontslag van rechtsvervolging*	10%	3%	4%	7%	10%
Tbs i.c.m. gev.straf < 6 maanden	11%	13%	14%	12%	7%
Tbs i.c.m. gev.straf 6 maanden t/m 1jr	34%	46%	28%	23%	38%
Tbs i.c.m. gev.straf > 1jr t/m 2jr	34%	22%	33%	34%	22%
Tbs i.c.m. gev.straf > 2jr t/m 3jr	11%	13%	19%	16%	7%
Tbs i.c.m. gev.straf > 3jr t/m 5jr	0%	3%	2%	8%	16%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

* Dat wil zeggen dat er naast de tbs-maatregel geen gevangenisstraf is opgelegd.

De categorie 'straf groter dan 2 jaar t/m 3 jaar' is ook procentueel sterk afgenomen, terwijl de categorie '3 jaar t/m 5 jaar' aanzienlijk is gestegen.

Tabel 2.12 Leeftijd veroordeelde tijdens het onherroepelijk worden van het vonnis tbs met voorwaarden 2009-2013

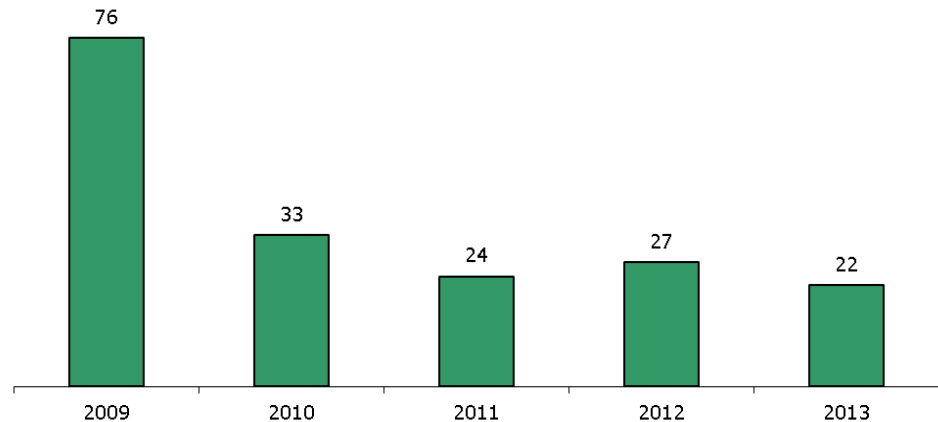
	2009	2010	2011	2012	2013
Gemiddeld	37	36	34	36	37
Mediaan	36	33	32	36	38

De gemiddelde leeftijd is het afgelopen jaar toegenomen tot 37 en komt daarmee uit op het niveau van 2009. Ook de mediaan is toegenomen en kent de hoogste waarde in de jaarlijkse reeks vanaf 2009.

2.3 Tbs-passanten

Onderstaand wordt ingegaan op het aantal tbs-passanten. Het gaat hierbij om justitiabelen van wie de tbs-termijn is aangevangen en die in een penitentiaire inrichting wachten op opname in een FPC.

Grafiek 2.3 Gemiddeld aantal tbs-passanten 2009-2013

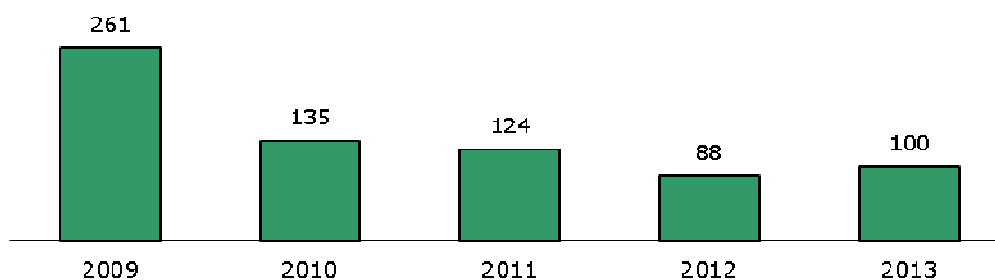
Het betreft hier het gemiddelde van 12 maandscores.

De ontwikkeling van het aantal tbs-passanten heeft altijd sterk in de (beleidsmatige, politieke) belangstelling gestaan.

Als gevolg van de forse capaciteitsuitbreiding van de voorgaande jaren en het sterk afnemend aantal opleggingen tbs met bevel tot verpleging is het aantal passanten na 2009 aanzienlijk afgenomen. Bij tbs-gestelden met ontslag van rechtsvervolgging gaat de startdatum tbs direct lopen na het onherroepelijk worden van het vonnis. Ook bij voldoende capaciteit zijn er altijd tbs-passanten aanwezig, omdat het plaatsen in specifieke gevallen (procedureel) en ten aanzien van specifieke problematiek enige tijd kost.

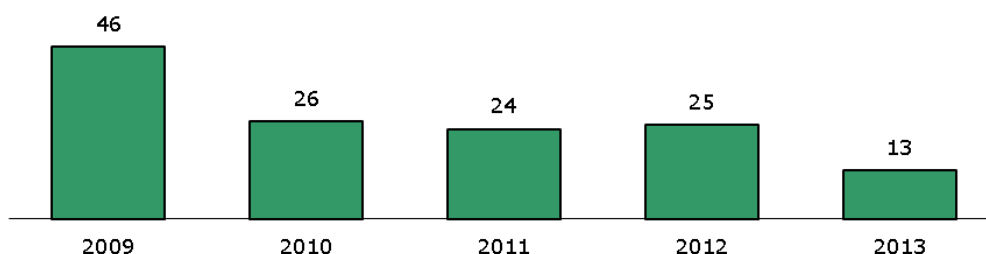
Grafiek 2.4 gaat in op de totale duur van het wachten: vanaf 1^e dag passant tot de dag dat de passant in een FPC is geplaatst. Het jaar van plaatsen is in deze grafiek als uitgangspunt genomen.

Grafiek 2.4 Totale gemiddelde wachttijd tot plaatsing van alle tbs-passanten 2009-2013, in dagen

Als gevolg van de sterke capaciteitsuitbreiding is de totale gemiddelde wachttijd (eerste dag tbs-passant t/m laatste dag tbs-passant) na 2009 sterk afgenomen. Ten opzichte van 2012 is wel sprake van een lichte stijging van 88 naar 100 dagen.

Grafiek 2.5 Aantal tbs-passanten 2009-2013, ultimo jaar

Ten opzichte van 2009 is het aantal tbs-passanten de afgelopen jaren sterk afgenomen. Opgemerkt moet worden dat tussen het aanvangen van de tbs-maatregel en het plaatsen in een FPC kan enige tijd kan verstrijken. Zo zijn tbs-gestelden met een ontslag van rechtsvervolging direct passant op het moment van het onherroepelijk worden van het vonnis. Voorts komt het ook voor dat een tbs-gestelde zijn beroep intrekt, waardoor de 'oude datum' uitspraak de startdatum wordt. En soms wordt het dossier te laat vanuit het OM aan DJI overgedragen. Soms kan ook een specifieke zorgvraag aanleiding zijn dat er niet direct geplaatst kan worden (zoals verstandelijk beperkten). Het aantal passanten zal dus nooit op nul uitkomen.

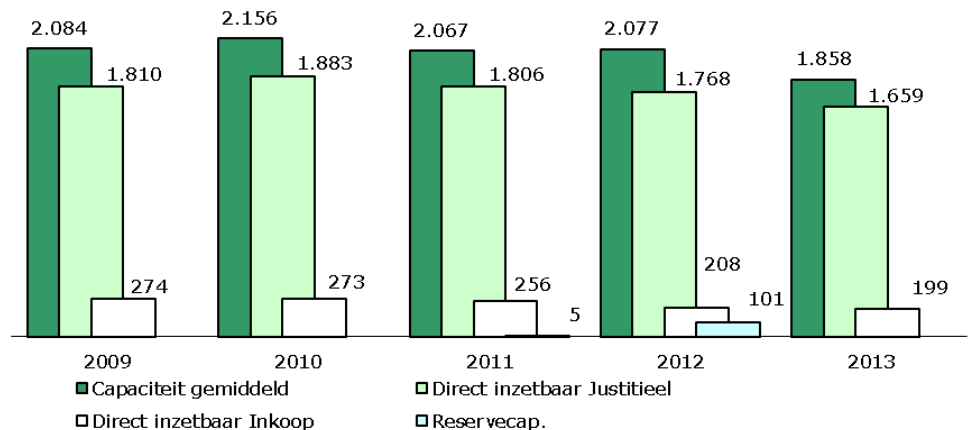
3 Het intra- en transmurale verblijf in de tbs

Dit hoofdstuk gaat in op de capaciteit (intra- en transmurale plaatsen) en de bezetting (aantal tbs-gestelden) van de tbs. Voorts wordt de populatie naar geslacht, geboorteland en leeftijd beschreven. Verder wordt ingegaan op het aantal ontvluchtingen, ongeoorloofde afwezigheid en verlofmarges (zie ook begrippenlijst).

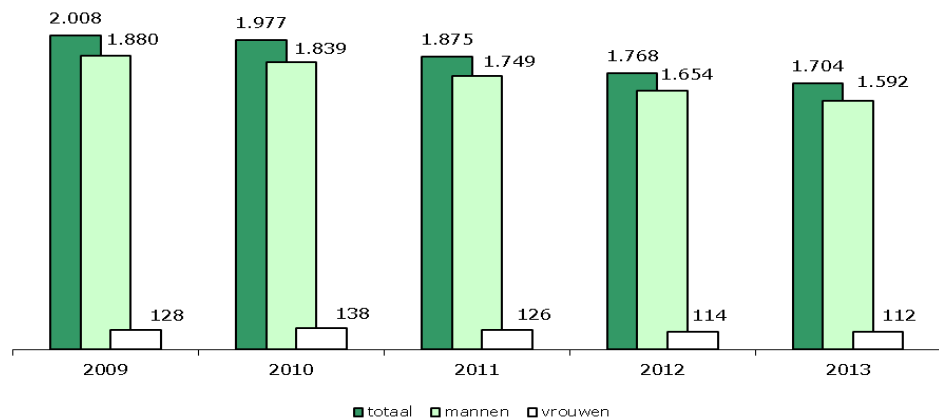
3.1 Capaciteit, bezetting en populatie

De capaciteit (zie begrippenlijst) is in voorgaande jaren sterk toegenomen tot 2.156 in 2010, daarna is de capaciteit afgenomen tot 1.858 in 2013. Als gevolg van de in 2008 opgetreden afname van het aantal opleggingen tbs met bevel tot verpleging is ook de vraag naar capaciteit afgenomen. Daarom is in 2012 een deel van de reguliere capaciteit omgezet in reservecapaciteit (101 pl.). In 2013 is er geen sprake meer van reservecapaciteit.

Grafiek 3.1 Gemiddelde capaciteit FPC, incl. reservecapaciteit 2009-2013

Grafiek 3.2 Bezetting FPC 2009-2013, ultimo september van het betreffende jaar

Ten opzichte van 2012 is de bezetting in 2013 met ruim 60 personen afgenomen. Als gevolg van de afname van het aantal tbs-opleggingen met bevel tot verpleging over de afgelopen jaren neemt ook de bezetting (getemporiseerd) af.

Longstay

Indien de tbs-behandeling niet resulteert in een resocialisatie, dan is de kans groot dat een tbs-gestelde als 'blijvend-delictgevaarlijk' wordt gekwalificeerd en op een longstay-voorziening zal worden geplaatst. Daar wordt hij nog wel behandeld, maar de behandeling is niet meer gericht op resocialisatie. De Landelijke Adviescommissie Plaatsing longstay forensische zorg (Lap) is een onafhankelijke commissie die de Minister van Veiligheid en Justitie adviseert over de eventuele plaatsing van tbs-gestelden op een longstay-voorziening, over de voortzetting van de longstay-plaatsing of de beëindiging ervan.

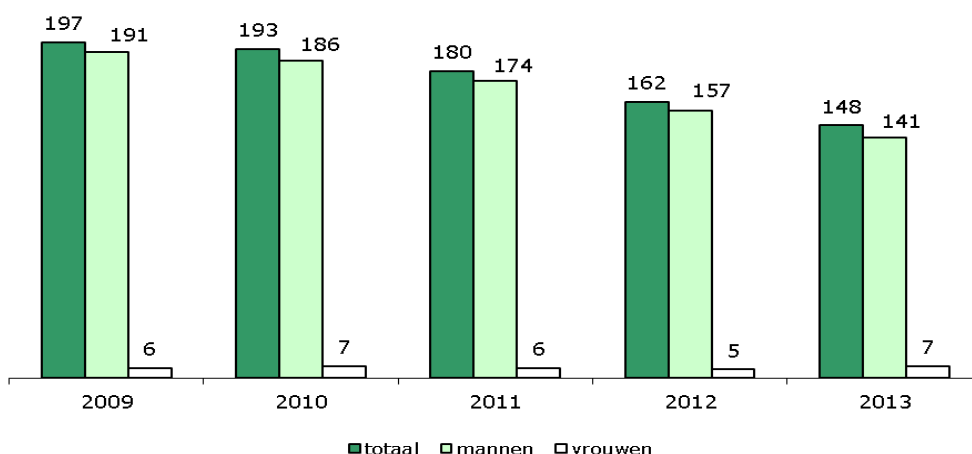
Doorgaans duurt een periode van behandel pogingen ongeveer zes jaar alvorens tot plaatsing op een longstay-voorziening wordt overgegaan. Dit verklaart waarom de behoefte aan longstay capaciteit opliep terwijl het aantal tbs-gestelden afgelopen jaren afnam. In 2009 is het beleidskader longstay forensische zorg in werking getreden. Het beleidseffect, een daling van de longstay bezetting door een betere doorstroom naar de reguliere GGz en naar tbs-behandelafdeling, wordt zichtbaar vanaf 2011 en zet zich door in 2012 en 2013.

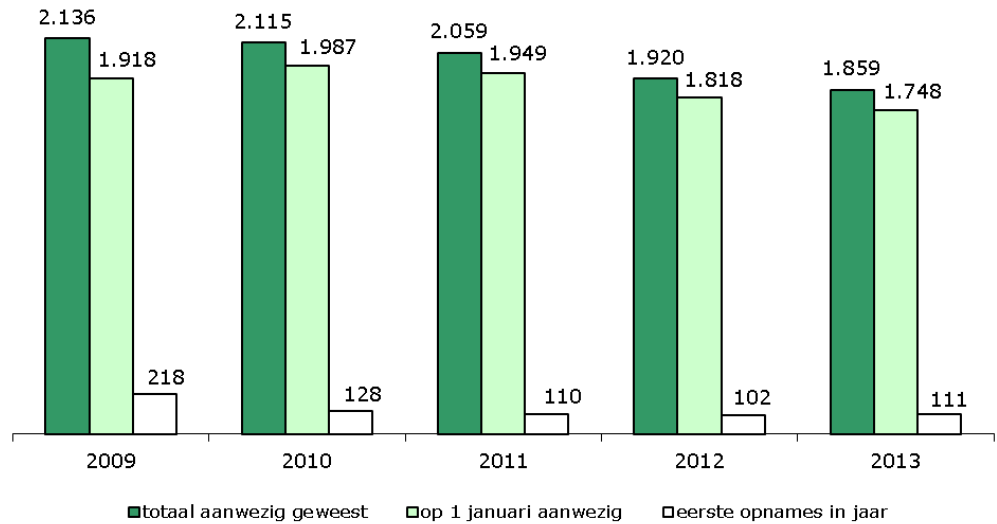
Tabel 3.1 Longstay capaciteit 2009-2013

Jaar	Longstay capaciteit
2009	182
2010	202
2011	202
2012	202
2013*	155

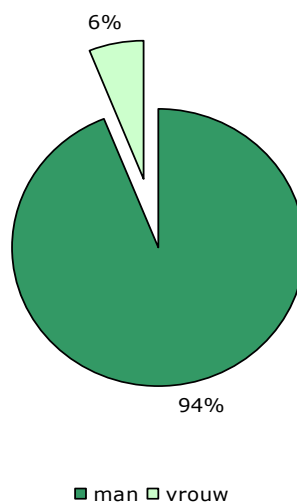
*Inclusief 35 plaatsen zgn. flexibele plaatsen (variabel aantal).

Grafiek 3.3 Bezetting longstay per geslacht, 2009-2013, ultimo september

Grafiek 3.4 Tbs-gestelden aanwezig geweest in FPC per jaar 2009-2013

Het totaal aantal personen dat aanwezig is geweest in een FPC komt over 2013 ruim 60 personen lager uit dan over 2012 kon worden genoteerd. Het aantal eerste opnames is na 2009 drastisch teruggelopen van 218 over 2009 tot circa 110 eerste opnames (per jaar) in de periode 2010-2013. Deze sterke afname van het aantal eerste opnames wordt primair veroorzaakt door de sterke afname van het aantal tbs-opleggingen. Het aantal tbs-gestelden dat 'in de pijplijn' zit (tbs-gestelden met een combinatievonnis die nog hun gevangenisstraf uitzitten), neemt daardoor aanzienlijk af.

Grafiek 3.5 Tbs-gestelden in een FPC naar geslacht, ultimo september 2013, in procenten

De afgelopen jaren varieerde het aandeel vrouwen in de populatie nauwelijks.

Tabel 3.2 Geboorteland tbs-gestelden in FPC 2009-2013, ultimo september

	2009	2010	2011	2012	2013
Nederland	73%	73%	72%	71%	72%
Suriname	7%	6%	7%	7%	7%
Nederlandse Antillen	6%	6%	6%	6%	6%
Marokko	4%	4%	4%	4%	6%
Turkije	2%	2%	2%	2%	3%
Somalië	1%	1%	1%	1%	1%
België	0%	1%	1%	1%	0%
Duitsland	1%	1%	1%	1%	1%
Subtotaal	94%	94%	94%	93%	96%
Overig	6%	6%	6%	7%	4%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Ten aanzien van het geboorteland van de tbs-gestelde kunnen we vaststellen dat het beeld al jaren redelijk stabiel is: ruim 70% heeft Nederland als geboorteland en ook het aandeel van de belangrijkste andere landen blijft redelijk gelijk.

Tabel 3.3 Leeftijd tbs-gestelde 2009-2013, ultimo september

	2009	2010	2011	2012	2013
T/m 19 jaar	0%	0%	0%	0%	0%
20 t/m 29 jaar	14%	14%	13%	11%	10%
30 t/m 39 jaar	36%	34%	33%	33%	31%
40 t/m 49 jaar	32%	33%	33%	33%	34%
50 t/m 59 jaar	14%	14%	16%	17%	18%
60 jaar en ouder	4%	5%	5%	6%	7%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Leeftijd	2009	2010	2011	2012	2013
Gemiddelde	41	41	41	42	43
Mediaan	40	40	40	41	42

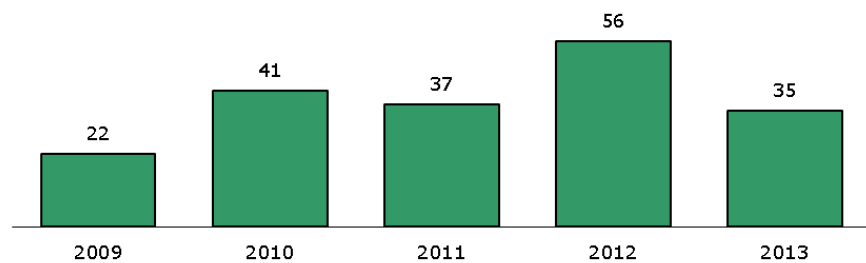
De gemiddelde leeftijd van de tbs-gestelde is de afgelopen jaren iets toegenomen: van 41 over 2009 tot 43 over 2013. Het aandeel van de klasse '60 jaar en ouder' neemt de afgelopen jaren procentueel iets toe.

3.2 Ontvluchtigen en ongeoorloofde afwezigheid tbs met verpleging

Een ontvluchting is een ontsnapping uit een FPC vanuit het beveiligde inrichtingsgebouw of vanaf het beveiligde FPC-terrein. Ongeoorloofde afwezigheid betreft het onttrekken aan toezicht vanaf het FPC-terrein buiten de externe beveiligingsring. Ook onttrekkingen aan toezicht tijdens verblijf buiten de FPC en het niet terugkeren van toegestaan tijdelijk verblijf buiten de FPC zijn vormen van ongeoorloofde afwezigheid.

Tabel 3.4 Ontvluchtingen uit FPC 2009-2013

	2009	2010	2011	2012	2013
Ontvluchtingen	0	1	0	1	0

Grafiek 3.6 Ongeoorloofde afwezigheid 2009-2013

Het aantal gevallen van ongeoorloofde afwezigheid is van 2012 op 2013 flink gedaald. Alle ongeoorloofd afwezigen over 2013 zijn weer terug. In 22 gevallen was dat binnen 24 uur.

Sinds 1 januari 2011 is artikel 17 van de Verlofregeling tbs gewijzigd. Aan tbs-gestelden die ongeoorloofd afwezig zijn wordt één jaar geen verlof verleend, tenzij zwaarwegende persoonlijke omstandigheden zich daartegen verzetten.

In 2013 is de regeling 'één jaar geen verlof' 21 maal toegepast waarvan de verlofmachtiging 14 maal van rechtswege is vervallen wegens een ongeoorloofde afwezigheid. In de overige gevallen was sprake van een strafbaar feit, al dan niet tijdens het verlof.

3.3 Verlof

Verlof vormt een belangrijke stap op weg naar resocialisatie; de terugkeer van de tbs-gestelde in de samenleving. Sinds 1 januari 2008 toetst het Adviescollege Verloftoetsing TBS (AVT) alle door de FPC's ingediende aanvragen van verlof van tbs-gestelden. Het gaat daarbij om vier soorten van verlof: begeleid verlof, onbegeleid verlof, transmuraal verlof en proefverlof. Onderstaand wordt ingegaan op de eerste drie vormen van verlof. In hoofdstuk vier wordt apart aandacht besteed aan het proefverlof.

1 (beveiligd) Begeleid verlof: in principe met een of twee begeleider(s). Met het oog op maatschappelijke veiligheid, begint het begeleide verlof doorgaans met een beveiligde fase. De beveiligde fase van het begeleide verlof bestaat minimaal uit vijf verloven. Begeleid verlof is normaliter eendaags.

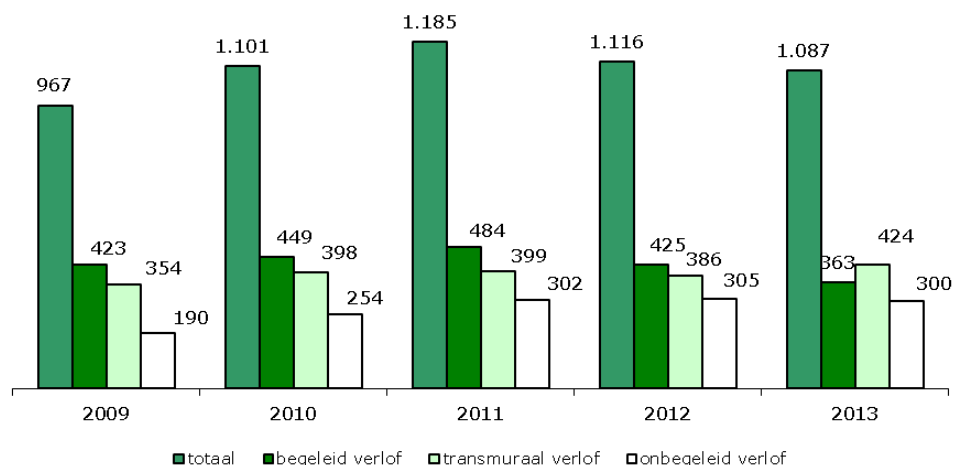
2 Onbegeleid verlof: het onbegeleide verlof kan zowel eendaags als meerdaags zijn, met een maximum van zes overnachtingen buiten het FPC. Dit kan bijvoorbeeld zijn voor het uitvoeren van werk of het volgen van een cursus.

3 Transmuraal verlof: bij transmuraal verlof is sprake van een meerdaags verblijf in de samenleving buiten de beveiligde zone van het FPC. Dit kan plaatsvinden in een eigen voorziening van het FPC, maar ook bij een ketenpartner in de GGz. Er vindt een intensieve begeleiding plaats.

Voor elke tbs-gestelde kan een *machtiging verlofmarge* door het FPC worden aangevraagd, met uitzondering van bijvoorbeeld tbs-gestelden die bij een combinatievonnis (tbs & gevangenisstraf) nog niet de v.i.-termijn hebben bereikt. Ook aan ongewenst verklaarde vreemdelingen wordt geen verlof verleend. Een machtiging verlof wordt verleend voor de duur van één jaar. Een machtiging verlofmarge wordt bij een positieve evaluatie na de duur van een jaar opnieuw aangevraagd.

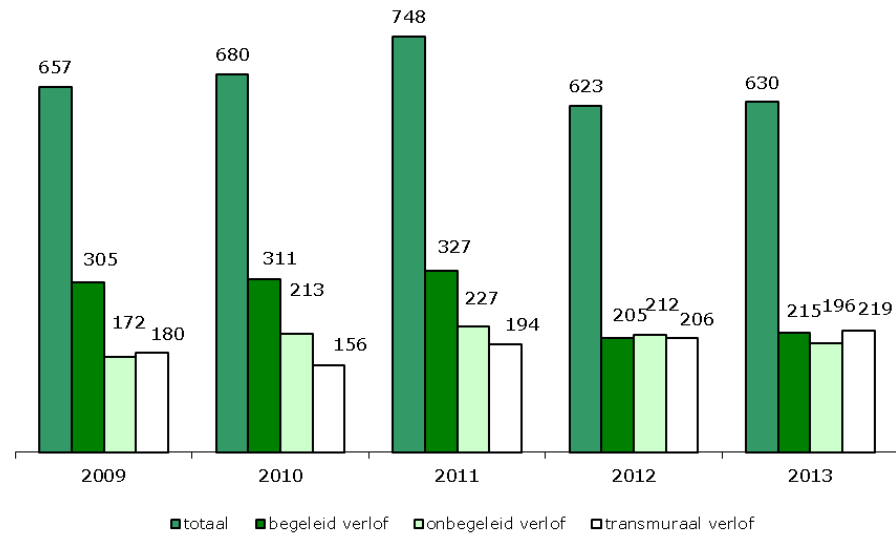
Onderstaand wordt ingegaan op het gemiddeld aantal geregistreerde verlofmarges, gestarte verlofmarges en ingetrokken verlofmarges.

Grafiek 3.7 Gemiddeld aantal geregistreerde verlofmarges 2009-2013 (gemiddelde van 12 maandscores)

Het aantal *geregistreerde* verlofmarges (alle verlofmarges met de status 'gemachtigd' die in de weergegeven periode nog niet zijn beëindigd) in 2013 is ten opzichte van 2012 met bijna 30 verlofmachtigingen afgenomen. Net zoals de gemiddelde bezetting is gedaald, is ook het aantal geregistreerde verlofmarges afgenomen. Opvallend is de toename afgelopen jaar van het aantal transmurale verloven. Afgelopen jaren bleef het aantal transmurale verloven onder de grens van 400, afgelopen jaar bleek het te gaan om gemiddeld 424 transmurale verloven.

Grafiek 3.8 Gestarte verlofmarges 2009-2013

Het aantal gestarte verlofmarges over 2013 komt zowel in totaal als per type verlof redelijk overeen met de aantallen van het voorgaande jaar.

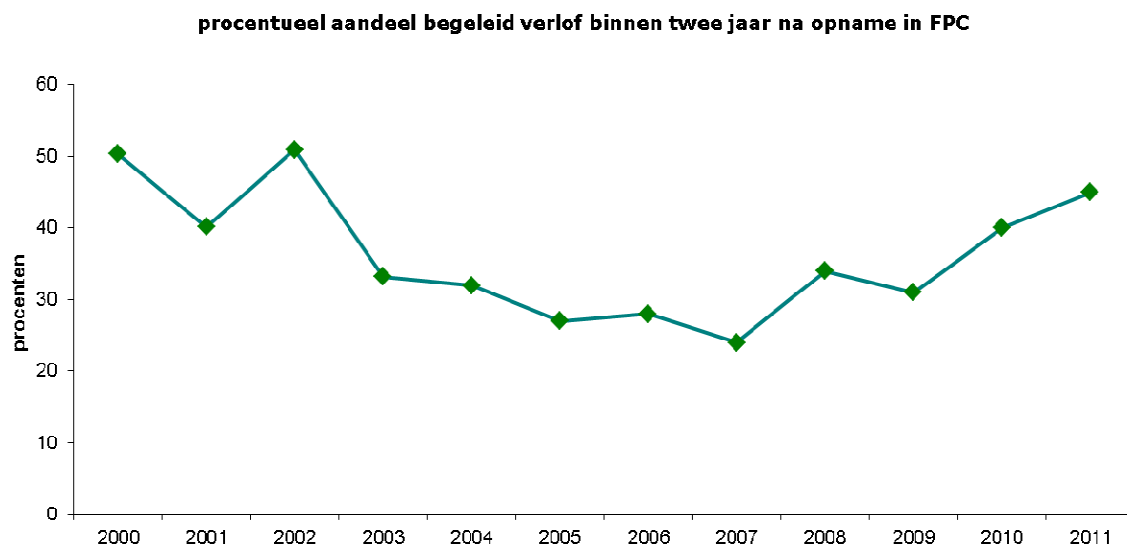
Tabel 3.5 Gemiddeld aantal geregistreerde, gestarte en ingetrokken verlofmarges 2009-2013

	2009	2010	2011	2012	2013
Geregistreerde verlofmarges	967	1.101	1.185	1.116	1.087
w.v. begeleid verlof	423	449	484	425	363
w.v. onbegeleid verlof	190	254	302	305	300
w.v. transmuraal verlof	354	398	399	386	424
Gestarte verlofmarges	657	680	748	623	630
w.v. begeleid verlof	305	311	327	205	215
w.v. onbegeleid verlof	172	213	227	212	196
w.v. transmuraal verlof	180	156	194	206	219
Ingetrokken verlofmarges	8	13	26	38	20

Binnen de gestarte verlofmarges valt met name de daling van de onbegeleide verlopen op. Het aantal ingetrokken verlofmarges is in 2013 ten opzichte van 2012 aanzienlijk afgenomen. Het betreft hier met name intrekkingen als gevolg van het overtreden van de voorwaarden.

In grafiek 3.9 wordt in gegaan op de tijdsduur tussen de eerste opname in een FPC en begeleid verlof. Hoewel deze publicatie zich primair richt op de periode 2009-2013 is ten aanzien van deze grafiek toch gekozen voor een langere periode, om hiermee het verloop goed in beeld te kunnen brengen.

Grafiek 3.9 Percentage tbs-gestelden dat binnen twee jaar na opname in een FPC met begeleid verlof gaat, per jaar van opname 2000-2011

Grafiek 3.9 geeft aan, dat er vanaf 2007 sprake is van een kentering ten opzichte van voorgaande jaren. De jaren 2008 tot en met 2011 geven een stijging weer van het percentage tbs-gestelden dat binnen twee jaar met begeleid verlof gaat. Over de jaren 2012 en 2013 kan nog geen percentage worden gegeven in verband met de tijdsperiode van twee jaar na opname.

4 Uitstroom uit de intra- en transmurale bezetting in de tbs

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de verblijfsduur in de tbs, het aantal proefverloven, de duur ervan en het aantal gestarte voorwaardelijke beëindigingen (zie begrippenlijst). Ook wordt de jaarlijkse ontwikkeling weergegeven van het aantal personen bij wie de tbs-maatregel is beëindigd.

Verblijfsduur tbs

Er zijn drie methoden om de verblijfsduur/behandelduur van het intra- en transmurale verblijf te bepalen: de duur op een peilmoment, per uitstroomcohort en per instroomcohort. De laatste methode verdient de voorkeur, omdat zij niet gevoelig is voor capaciteitsuitbreidingen in het verleden en omdat zij de meest betrouwbare indicatie van de tbs-duur weergeeft. Enige nadeel van deze methode is dat uitspraken over meer recente jaren niet goed mogelijk zijn. Om dit nadeel te beperken wordt van elk instroomcohort de mediaan (zie bijlage 1) genomen.

Tabel 4.1 Verblijfsduur intra/transmuraal volgens instroomcohorten

Jaar start populatie	Mediaan in jaren (excl. verblijf passant)
1990	7,3
1995	9,7
1999	10,2
2000	9,4
2001	9,6
2002	9,3
2003	8,6
2004	9,0
2005	8,4

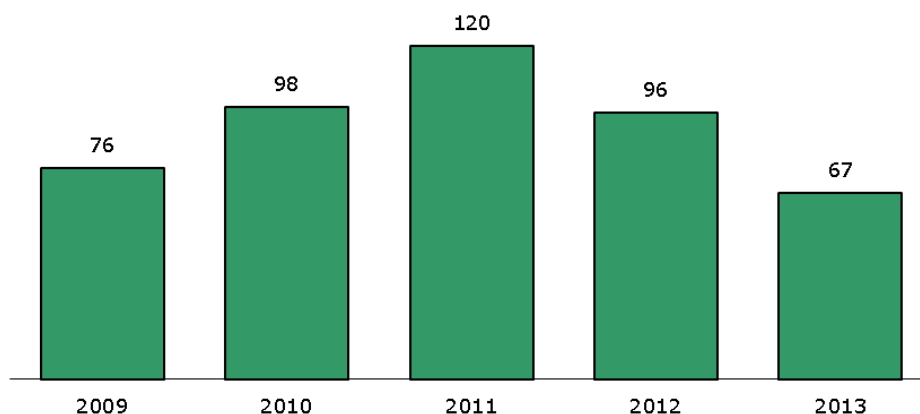
Vanaf 2011 is de behandelduur een gespreksonderwerp tussen de sectordirectie en de FPC's geweest. Daarbij zijn in overleg met elkaar prestatie-indicatoren (de zgn. prestatie-indicatoren Doelmatigheid) ontwikkeld, waarmee de voortgang in de behandeling gemonitord wordt. Dit, in combinatie met het starten van de Taskforce behandelduur tbs en de sector brede initiatieven onder het manifest van Lunteren hebben mogelijk reeds bijgedragen tot een teruglopende duur.

Proefverlof

Hierna wordt ingegaan op de extramurale component: het proefverlof. Behandeling in het kader van de tbs is erop gericht om een terugkeer in de samenleving mogelijk te maken, zonder dat dit gepaard gaat met een onaanvaardbaar risico van ernstige delicten. Het verlenen van de eerder genoemde vormen van verlof (begeleid, onbegeleid, transmuraal) en uiteindelijk het proefverlof vormt een belangrijk element in de behandeling en geleidelijke terugkeer in de samenleving.

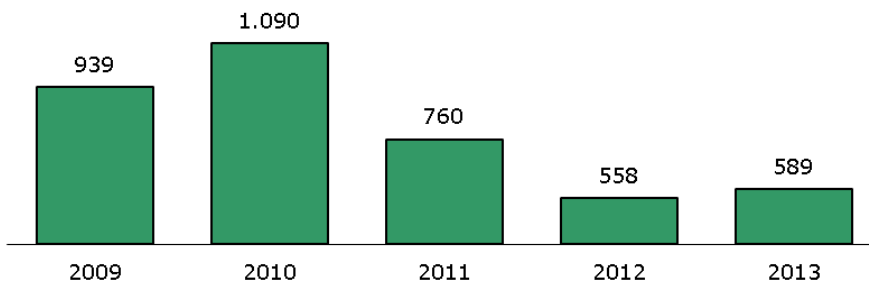
In grafiek 4.1 wordt het aantal personen op proefverlof aan het eind van het jaar weergegeven.

Grafiek 4.1 Aantal proefverloven 2009-2013, ultimo jaar

Ten opzichte van ultimo 2012 is het aantal proefverloven met 29 afgenomen. Ten aanzien van de ontwikkeling van het aantal proefverloven moet niet over het hoofd worden gezien dat ook een voorwaardelijke beëindiging van de maatregel door de rechter tot de mogelijkheden is gaan behoren, al dan niet volgend op een proefverlof.

Grafiek 4.2 Gemiddelde duur in dagen van beëindigde proefverloven 2009-2013

De gemiddelde duur van het beëindigde proefverlof in 2013 (vanaf eerste dag proefverlof tot de laatste dag) bedraagt circa 1 ½ jaar en is hiermee aanzienlijk afgenomen ten opzichte van 2011 en eerdere jaren.

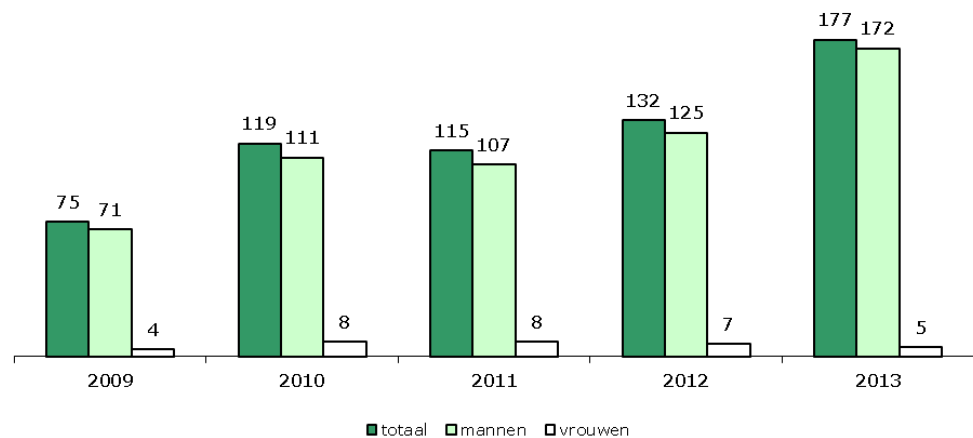
Tabel 4.2 Proefverloven 2009-2013

	2009	2010	2011	2012	2013
Aantal proefverloven ultimo jaar	76	98	120	96	67
Gem. aantal proefverloven	80	83	104	113	77
Gem. duur proefverlof (dgn.)	939	1.090	760	558	589
Aantal gestarte proefverloven	35	45	72	51	47

Voorwaardelijke beëindiging

Voorwaardelijke beëindiging is -naast proefverlof- bedoeld om een meer geleidelijke overgang naar een einde van de tbs mogelijk te maken. De wetwijziging (Staatsblad 2007 nr. 523, inwerkingtreding op 1 januari 2008) heeft de termijn van de voorwaardelijke beëindiging verlengd naar maximaal negen jaar. Om tbs met bevel tot verpleging voorwaardelijk te kunnen beëindigen, is een rapport van de Reclassering, waarin de te stellen voorwaarden worden geformuleerd, noodzakelijk. De Reclassering heeft toezicht op de naleving van de gestelde voorwaarden.

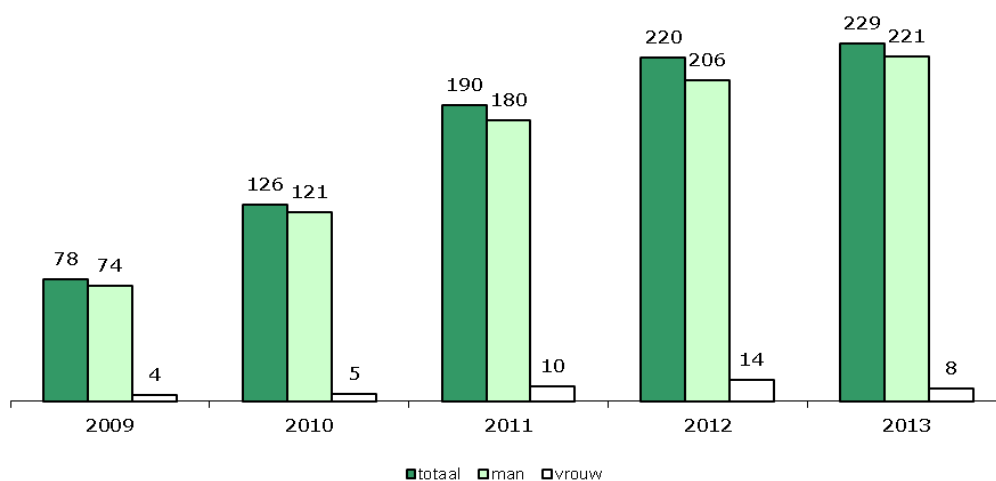
Ook kan de Officier van Justitie (OvJ) voorwaarden wijzigen, aanvullen of opheffen. De Reclassering is belast met het toezicht op de naleving van de voorwaarden. Zij heeft de taak om problemen bij de naleving van de voorwaarden te signaleren. De OvJ kan vervolgens alsnog een vordering tot verpleging indienen. Een rapport van de Reclassering waarin beschreven staat welke voorwaarde(n) is/zijn overtreden, is hierbij noodzakelijk.

Grafiek 4.3 Aantal gestarte voorwaardelijke beëindigingen van de verpleging 2009-2013

Het aantal (gestarte) voorwaardelijke beëindigingen is ten opzichte van 2009 meer dan verdubbeld. Ten opzichte van 2012 is het aantal met 45 toegenomen. De voorwaardelijke beëindiging volgt in circa een derde van de gevallen op een proefverlof. Per 1 juli 2013 is een wijziging in de wet voor de voorwaardelijke beëindiging van de dwangverpleging in werking getreden. De rechter kan de tbs met dwangverpleging alleen nog beëindigen nadat de dwangverpleging van overheidswege gedurende minimaal één jaar voorwaardelijk beëindigd is geweest. Wanneer er geen verlenging wordt gevorderd, eindigt de tbs-maatregel van rechtswege: deze verloopt automatisch op de dag waarop de voorgaande verlengingsbeslissing stopt.

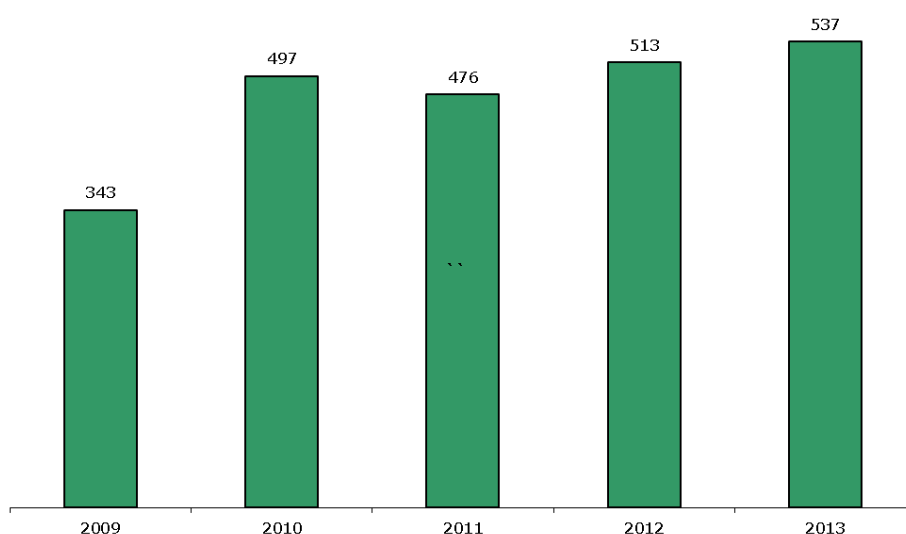
In de Wet verruiming Dwangbehandeling (inwerkingtreding 1 juli 2013) wordt vastgelegd dat ex-tbs gestelden altijd te maken krijgen met een voorwaardelijke beëindiging van de ter beschikkingstelling. Dit betekent dat de ex-tbs gestelden minimaal één en maximaal negen jaar onder toezicht blijven van de Reclassering.

Grafiek 4.4 Aantal voorwaardelijke beëindigingen van de verpleging 2009-2013, ultimo september

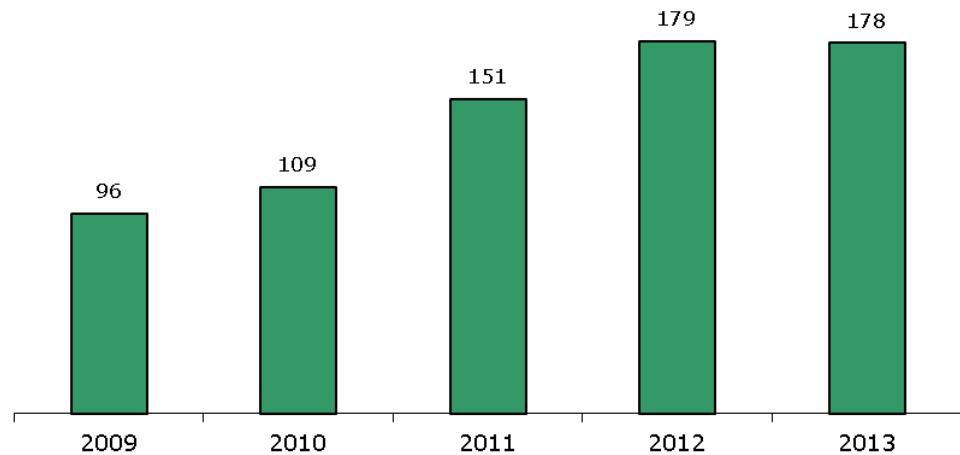

Het aantal voorwaardelijke beëindigingen op een peilmoment is de afgelopen jaren sterk gestegen.

Grafiek 4.5 Duur voorwaardelijke beëindigingen van de verpleging 2009-2013, in dagen

Wanneer we ingaan op de duur van de afgesloten voorwaardelijke beëindigingen per jaar, dan zien we in 2013 een lichte toename ten opzichte van 2012. Verwacht wordt dat de huidige duur van 537 dagen in de komende jaren verder zal toenemen.

Grafiek 4.6 Aantal beëindigingen tbs met bevel tot verpleging 2009-2013

Het aantal beëindigingen tbs met bevel tot verpleging is toegenomen van 96 (in 2009) tot 178 (in 2013). Het aantal daadwerkelijke beëindigingen overtreft hiermee, zoals ook in 2010-2012, het aantal tbs-opleggingen. Met andere woorden: er vinden meer beëindigingen plaats dan opleggingen, waardoor (op termijn) de tbs-populatie zal afnemen.

Tabel 4.3 Reden beëindiging tbs 2009-2013, absolute aantallen

	2009	2010	2011	2012	2013
Aflopen termijn (gemaximeerde tbs)	4	3	11	14	11
Conforme beëindiging OvJ/rechter	20	24	40	67	51
Contraire beëindiging rechter	30	32	32	37	30
Einde tbs i.v.m. nieuw vonnis	0	0	1	2	1
Overleden	13	16	16	14	14
OvJ dient geen vordering in	21	17	31	13	40
OvJ trekt vordering in	5	9	6	2	9
Beëindiging wegens Bopz-titel ¹	0	2	12	26	20
Overige redenen	3	6	2	4	2
Totaal	96	109	151	179	178

Het aantal contraire beëindigingen varieert in de verslagperiode tussen de 30 en 37. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat een werkelijk einde tbs ook einde proefverlof of een voorwaardelijke beëindiging betreft. Het is dus geenszins zo dat de gesignaleerde contraire beëindigingen allemaal betrekking hebben op personen in de intra/transmurale bezetting.

¹Wet Bijzondere Opnemingen Psychiatrische Ziekenhuizen (Bopz). Deze wet regelt gedwongen opnamen en behandeling van mensen die lijden aan een geestesstoornis.

Tabel 4.4 Reden beëindiging tbs 2009-2013, in procenten

	2009	2010	2011	2012	2013
Aflopen termijn (gemaximeerde tbs)	4%	3%	7%	8%	6%
Conforme beëindiging OvJ/rechter	21%	22%	26%	37%	29%
Contraire beëindiging rechter	31%	29%	21%	21%	17%
Einde tbs i.v.m. nieuw vonnis	0%	0%	1%	1%	1%
Overleden	14%	15%	11%	8%	8%
OvJ dient geen vordering in	22%	16%	21%	7%	22%
OvJ trekt vordering in	5%	8%	4%	1%	5%
Beëindiging wegens Bopz-titel		2%	8%	15%	11%
Overige redenen	3%	5%	1%	2%	1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Procentueel is het aantal contraire beëindigingen sterk afgenomen van 31% over 2009 tot 17% over 2013.

5 Overige forensische zorg

DForZo is verantwoordelijk voor alle forensische zorg in een strafrechtelijk kader en daarmee ook voor de inkoop van de zorg bij zorgaanbieders.

De forensische zorg is in te delen in drie segmenten:

Klinische zorg

Bij klinische zorg is sprake van een 24-uurs verblijfssetting waarbij ook behandeling wordt geboden. De klinische zorg kent verschillende niveaus van beveiliging en zorgintensiteit. De hoogst beveiligde en de meest intensieve vorm van forensische zorg in de geestelijke gezondheidszorg wordt geleverd in de Forensische Psychiatrische Klinieken (FPK's) en Forensische Psychiatrische Afdelingen (FPA's). In de verslavingszorg wordt de meest intensieve zorg en beveiliging geboden in de Forensische Verslavingsklinieken (FVK) en Forensische Verslavingszorgafdelingen (FVA). Voor de verstandelijk gehandicaptenzorg wordt dit geboden in de klinieken voor zorg aan Sterk Gedragsgestoord Licht Verstandelijk Gehandicapten (SVLVG(+)-voorzieningen). Daarnaast wordt een beperkt aantal plaatsen ingekocht in de reguliere GGz.

Beschermd wonen

Beschermd wonen is een vorm van (kleinschalig) wonen, waarbij op verschillende niveaus begeleiding en ondersteuning wordt geboden.

Ambulante zorg

Bij ambulante zorg is geen sprake van verblijf. Het betreft zorg die voornamelijk wordt verleend op afgesproken tijden waarbij de justitiabelen vanuit de eigen woon- en werkomgeving naar de hulpverlener toekomen, of de hulpverlener de justitiabele in diens omgeving bezoekt.

In het kader van Modernisering van het Gevangeniswezen (MGW) is er veel veranderd ten aanzien van de forensische zorg aan gedetineerden. Het betreft dát deel van de gevangenispopulatie dat extra zorg of behandeling nodig heeft. In 2009 heeft de transitie van bijzondere groepen in het Gevangeniswezen naar vijf aparte Penitentiaire Psychiatrische Centra (PPC's) plaatsgevonden (thans vier). Daarnaast heeft DForZo voor gedetineerden plaatsen ingekocht ten behoeve van forensische zorg.

Naast de klinische plaatsen in de PPC's en in de GGz blijft het mogelijk dat zorgaanbieders in reguliere penitentiaire inrichtingen ambulante forensische zorg bieden.

Hierna wordt ingegaan op het aantal ingekochte plaatsen en de daarop volgende realisatie over de periode 2009-2013.

5.1 Ingekochte plaatsen zorgaanbieders en realisatie

Tabel 5.1 Ingekochte plaatsen zorgaanbieders en realisatie 2009-2013*

	2009		2010		2011		2012		2013	
Diff.	Ingek.	Real.	Ingek.	Real.	Ingek.	Real.	Ingek.	Real.	Ingek.	Real.
FPA	251	262	230	236	256	263	269	304	298	312
FPK	173	173	177	171	229	226	270	263	236	233
Versl.zorg	186	186	166	149	162	144	130	123	125	109
RIBW	188	175	216	196	274	284	418	355	487	457
Reg.GGz	69	70	95	74	76	74	76	73	76	57
SGLVG	69	61	105	105	166	134	203	159	219	190
KIB	2	1	1	1	4	4	6	6	4	3
FVK/FVA	12	0	0	0	2	3	48	44	79	73
FZG FPA	79	85	152	133	155	96	185	99	160	106
FZG RIBW	40	40	36	33	27	20	25	18	25	20
FZG FVK					15	6		23	24	23
VZ aanbest.	0	0	2	2	2	1	2	1	0	0
Totaal	1.069	1.053	1.180	1.100	1.368	1.255	1.632	1.468	1.733	1.583

* De realisatie vanaf 2011 is een voorlopige realisatie.

FPA= Forensisch Psychiatrische Afdeling, FPK= Forensisch Psychiatrische Kliniek, RIBW= Regionale Instelling voor Beschermd Wonen, SGLVG= Sterk Gedragsgestoord Licht Verstandelijk Gehandicapt, KIB= Klinisch Intensieve Behandelingen, FVK= Forensische Verslavingskliniek, FVA= Forensische Verslavingsafdeling, FZG FPA= Forensische Zorg Gedetineerden in een Forensisch Psychiatrische Afdeling FZG RIBW= Forensische Zorg Gedetineerden in een Regionale Instelling voor Beschermd Wonen, FZG FVK=Forensische Zorg voor gedetineerden in een Forensische Verslavingskliniek, VZ aanbesteding= VerslavingsZorg aanbesteding.

Het aantal ingekochte plaatsen met de zorgaanbieders is gestegen van 1.069 over 2009 tot 1.733 over 2013: een stijging van meer dan 60%. De FPA/FPK, verslavingszorg en de RIBW samen beslaan in 2009 circa 75% van de contracten. In 2013 is het percentage afgenomen tot ruim 70. Opvallend is de sterke groei van de RIBW en de SGLVG. Bedroeg van de RIBW in 2009 het aantal ingekochte plaatsen nog 188 plaatsen, in 2013 is dit aantal gestegen tot 487. De SGLVG laat een stijging zien van 69 plaatsen tot 219 plaatsen.

Tabel 5.2 Ingekocht bij zorgaanbieders en realisatie 2009-2013, in miljoenen*

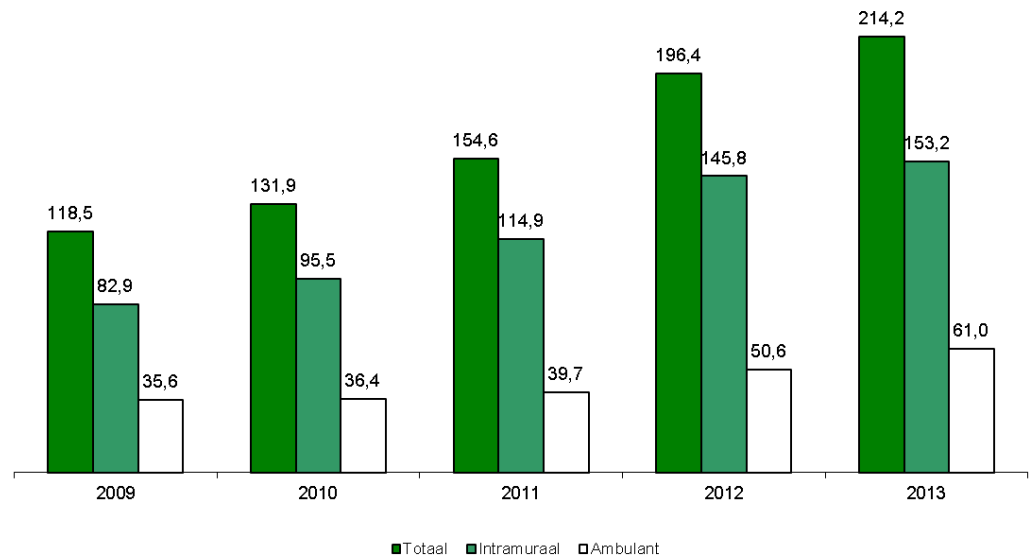
	2009		2010		2011		2012		2013	
	Afspr.	Real.	Afspr.	Real.	Afspr.	Real.	Afspr.	Real.	Afspr.	Real.
Intramur.	85,7	82,9	97,7	95,5	117,0	114,9	145,7	145,8	155,7	153,2
Ambulant	36,1	35,6	39,8	36,4	44,9	39,7	54,8	49,9	60,7	61,0
Totaal	121,8	118,5	137,5	131,9	161,9	154,6	200,5	195,7	216,4	214,2

* De realisatie vanaf 2011 is een voorlopige realisatie.

Naast de groei van het aantal zorgaanbieders is ook de omvang van de contracten gestegen van € 121,8 miljoen in 2009 tot € 216,4 miljoen in 2013. De (voorlopige)

realisatie laat over 2013 nog slechts een klein verschil zien tussen hetgeen is afgesproken en gerealiseerd.

Grafiek 5.1 Ingekochte plaatsen bij zorgaanbieders: realisatie 2009-2013, in miljoenen.

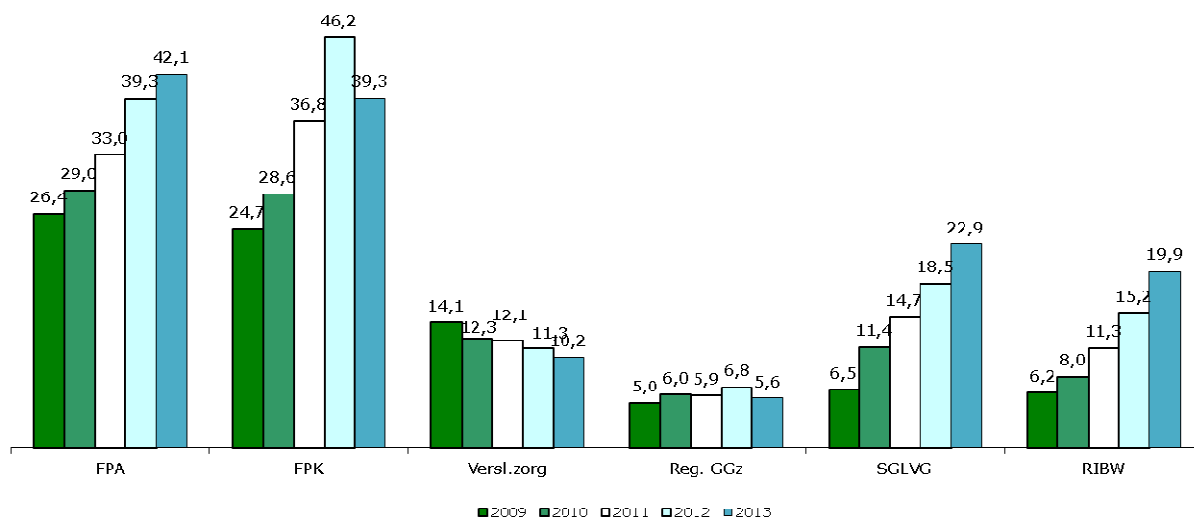
Tabel 5.3 Zorgaanbieders en realisatie 2009-2013 intramuraal, in miljoenen*

	2009		2010		2011		2012		2013	
	Contr.	Real.	Contr.	Real.	Contr.	Real.	Contr.	Real.	Contr.	Real.
FPA	26,8	26,4	28,1	29,0	31,7	33,0	34,4	39,3	39,3	42,1
FPK	25,8	24,7	29,0	28,6	35,9	36,8	43,7	46,2	39,1	39,3
Versl.zorg	13,9	14,1	13,4	12,3	13,0	12,1	11,5	11,3	11,0	10,2
Reg. GGz	5,3	5,0	7,0	6,0	6,2	5,9	6,8	6,8	6,6	5,6
SGLVG	5,4	6,5	11,5	11,4	18,4	14,7	23,3	18,5	25,8	22,9
RIBW	7,0	6,2	8,6	8,0	10,8	11,3	17,1	15,2	20,7	19,9
KIB	0,1	0,0	0,1	0,2	0,5	0,5	0,7	0,7	0,5	0,4
FVA/FVK	1,4	0,0	0,0	0,0	0,5	0,6	8,2	7,8	12,7	12,8
Totaal	85,7	82,9	97,7	95,5	117,0	114,9	145,7	145,8	155,7	153,2

* De realisatie vanaf 2011 is een voorlopige realisatie.

Het aandeel van de FPA, de FPK en verslavingszorg samen neemt over 2009 circa 80% van het totaal aantal contracten in beslag. Over 2013 is dit aandeel gedaald tot circa 60%.

Grafiek 5.2 Realisatie zorgaanbieders 2009-2013, excl. KIB en FVA, in miljoenen

Voorgaande grafiek maakt inzichtelijk dat de SGLVG en de RIBW sterk zijn toegenomen. Werd over 2009 nog € 6,5 miljoen afgerekend, over 2013 bleek dit al te zijn opgelopen tot € 22,9 miljoen. De verslavingszorg laat echter een afname zien van € 14,1 miljoen over 2009 tot € 10,2 miljoen over 2013.

Tabel 5.4 Contracten zorgaanbieders en realisatie 2009-2013 ambulante, in miljoenen*

	2009		2010		2011		2012		2013	
	Contract	Real.	Contract	Real.	Contract	Real.	Contract	Real.	Contract	Real.
For. GGz	20,4	20,8	22,8	22,1	26,1	23,7	30,3	28,0	31,7	32,4
Versl.zorg	5,7	5,2	5,4	4,6	5,8	5,0	6,4	5,1	7,4	7,2
Begeleiding	6,7	6,6	8,1	6,7	10,0	8,1	13,9	12,9	16,0	15,9
Reg.GGz	2,5	2,2	2,4	2,0	2,2	2,2	2,8	3,0	4,3	4,2
Behand.SGLVG	0,8	0,8	1,1	1,0	0,8	0,7	1,4	0,9	1,3	1,3
Totaal	36,1	35,6	39,8	36,4	44,9	39,7	54,8	49,9	60,7	61,0

* De realisatie vanaf 2010 is een voorlopige realisatie.

De afgesloten contracten met zorgaanbieders zijn gestegen van € 36,1 miljoen in 2009 tot € 60,7 miljoen over 2013. Binnen deze contracten beslaat de forensische GGz meer dan 50%.

Zorgzwaartepakketten

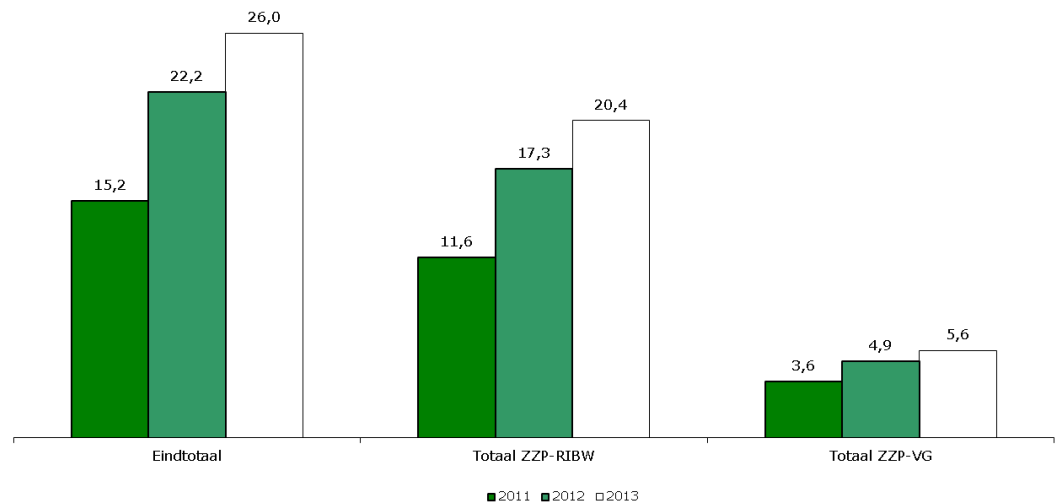
Zorgzwaartepakketten (ZZP's) zijn ingevoerd voor de beperkte groep justitiabelen met een psychiatrische stoornis die zorg met verblijf zonder behandeling in de GGz ontvangen, alsmede voor verstandelijk gehandicapten die zorg met verblijf ontvangen.

Vooruitlopend op de invoering van de bekostigingssystematiek op basis van ZZP's per 2015 is een schaduwadministratie bijgehouden van de ZZP's over 2011-2013.

De aantallen en bedragen zijn onderdeel van de op de voorgaande pagina's genoemde SGLVG en RIBW-zorg.

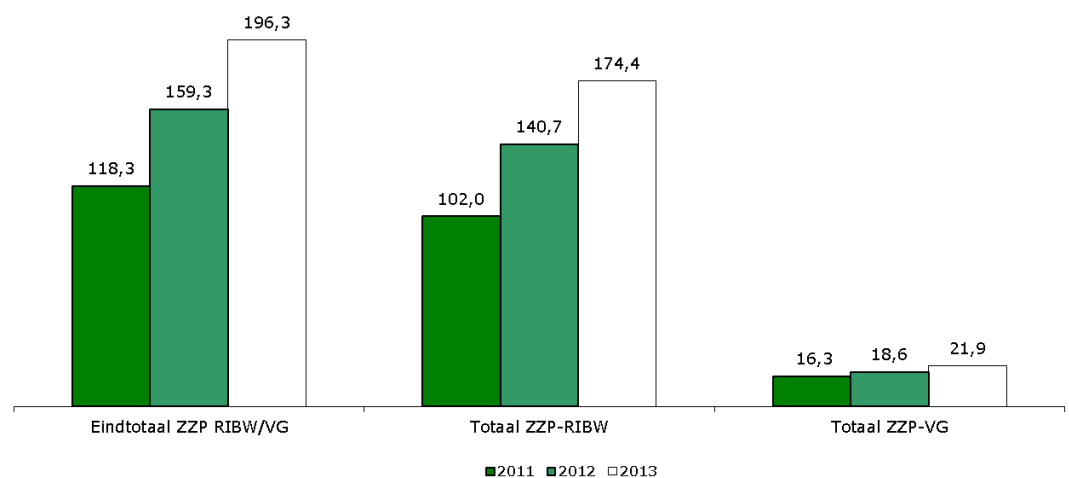
Om reeds inzicht te verkrijgen in de aantallen en bedragen met betrekking tot zorg met verblijf zonder behandeling worden de volgende gegevens gepresenteerd. Het gaat hierbij om de ZZP-cliënten die verblijven vanwege de ondersteunende begeleiding en cliënten die verblijven in VG.

Grafiek 5.3 Realisatie ZZP-ers bij zorgaanbieders, 2011-2013, in mln.*

* De realisatie vanaf 2011 is een voorlopige realisatie.

Grafiek 5.4 Realisatie ingekochte ZZP-dagen (o.b.v. herschikking) bij zorgaanbieders 2011-2013, x 1.000 dagen.*

* De realisatie vanaf 2011 is een voorlopige realisatie.

Tabel 5.5 Ingekochte dagen voor verblijfsoorten overige forensische zorg 2011 (totaal aantal dagen 389.997)

Zorgintensiteit/beveiligingsniveau	(Zeer) laag	Gem.	Hoog	Zeer hoog	Totaal
	1	2	3	4	
A (laag)	7%	23%	9%	0%	39%
B (gemiddeld)	8%	13%	38%	0%	59%
C (hoog)	1%	1%	0%	0%	2%
Totaal	16%	37%	47%	0%	100%

Tabel 5.6 Ingekochte dagen voor verblijfsoorten overige forensische zorg 2012 (totaal aantal dagen 414.507)

Zorgintensiteit/beveiligingsniveau	(Zeer) laag	Gem.	Hoog	Zeer Hoog	Totaal
	1	2	3	4	
A (laag)	10%	18%	7%	0%	35%
B (gemiddeld)	9%	18%	32%	0%	58%
C (hoog)	0%	3%	4%	0%	7%
Totaal	19%	39%	43%	0%	100%

*af rondingsverschillen mogelijk.

Tabel 5.7 Ingekochte dagen voor verblijfsoorten overige forensische zorg 2013 (totaal aantal dagen 416.143)

Zorgintensiteit/beveiligingsniveau	(Zeer) laag	Gem.	Hoog	Zeer Hoog	Totaal
	1	2	3	4	
A (laag)	15%	16%	0%	0%	31%
B (gemiddeld)	9%	30%	21%	0%	60%
C (hoog)	0%	6%	3%	0%	9%
Totaal	24%	52%	24%	0%	100%

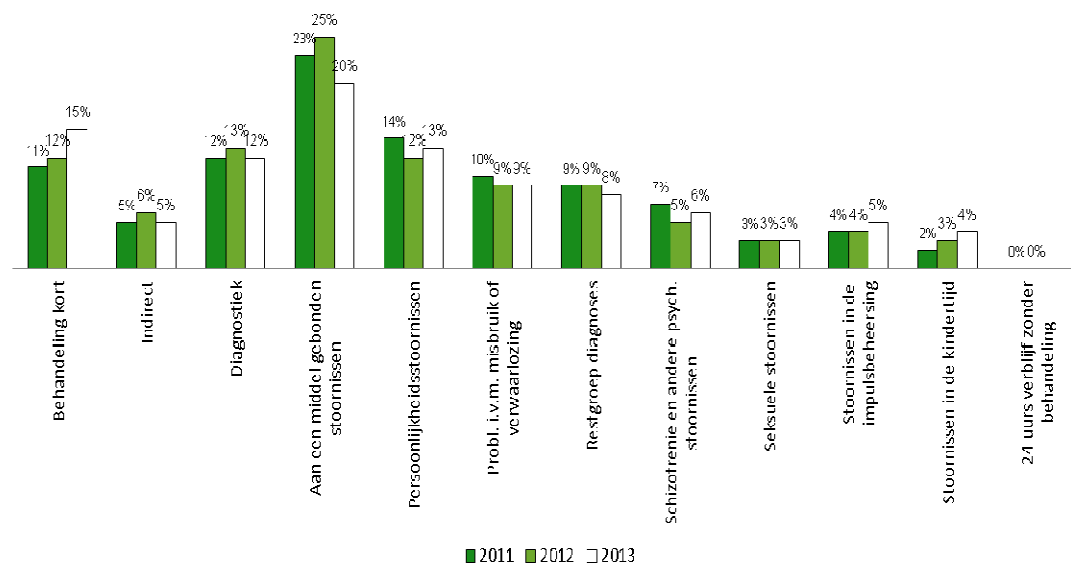
Tabel 5.8 Te openen DBBC's in 2011-2013 voor OFZ, JVZ en FZG

	2011		2012		2013	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Behandeling kort	1.652	11%	2.075	12%	2.486	15%
Indirect	735	5%	998	6%	829	5%
Diagnostiek	1.705	12%	2.154	13%	1.920	12%
Aan een middel gebonden stoornissen	3.351	23%	4.241	24%	3.402	20%
Persoonlijkheidsstoornissen	1.959	14%	1.977	12%	2.108	13%
Probl. i.v.m. misbruik of verwaarlozing	1.387	10%	1.514	9%	1.447	9%
Restgroep diagnoses	1.317	9%	1.512	9%	1.329	8%
Schizofrenie en andere psych. stoornissen	1.067	7%	916	5%	1.028	6%
Seksuele stoornissen	495	3%	431	3%	449	3%
Stoornissen in de impulsbeheersing	575	4%	693	4%	801	5%
Stoornissen in de kindertijd	314	2%	453	3%	677	4%
24 uren verblijf zonder behandeling	10	0%	7	0%	-	-
Eindtotaal	14.567	100%	16.971	100%	16.476	100%

Het aantal te openen DBBC's is in 2013 met bijna 15% toegenomen ten opzichte van 2012. De DBBC's 'aan een middel gebonden stoornissen', 'persoonlijkheidsstoornissen' en 'diagnostiek' zijn de meest ingekochte DBBC's. De

DBBC 'restgroep' kent in 2013 een omvang van 8%. Deze groep wordt gebruikt indien de behandeling niet valt onder de andere hoofdproductgroepen.

Grafiek 5.5 Te openen DBBC's in 2011-2013 voor OFZ, JVZ en FZG

Onderstaand wordt ingegaan op de PPC's op basis van de ultimo stand september van elk jaar. Hiermee sluiten we aan bij de methodiek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS); zij gebruikt september ook als vast peilmoment.

5.2 PPC

Tabel 5.8 Bezetting PPC naar geslacht, 2010-2013, procentueel ultimo september

	2010	2011	2012	2013
Mannen	96,2%	93,9%	94,2%	92,5%
Vrouwen	3,8%	6,1%	5,8%	7,5%
Totaal	100%	100%	100%	100%

Het aandeel vrouwen is gestegen van 3,8 tot 7,5%. De groei van de vrouwenpopulatie heeft vooral te maken met het achterblijven van de realisatie van PPC-plaatsen voor vrouwen in 2010.

In 2009 heeft de transitie van de Bijzondere Groepen GW naar de PPC's plaatsgevonden. Vanaf 2010 vindt er een jaarregistratie plaats. Derhalve is in tabel 5.8 tot en met 5.11 en in grafiek 5.6 en 5.7 het jaar 2009 niet opgenomen.

Tabel 5.9 Bezetting PPC naar verblijfstitel 2010-2013, absolute aantallen ultimo september

Verblijfstitel	2010	2011	2012	2013
Voorlopige hechtenis	277	323	347	323
Nog geen vonnis in 1 ^e aanleg	188	227	251	241
Vonnis in 1 ^e aanl. niet onherroepelijk (beroep nog mogelijk)	13	13	22	9
Vonnis in 1 ^e aanl. niet onherroepelijk (beroep loopt)	76	83	74	73
Vrijheidsstraf/maatregel	198	219	239	217
w.v. Gevangenisstraf	152	157	188	185
w.v. ISD	44	60	49	31
w.v. Hechtenisstraf	2	2	2	1
Vervangende sanctie/maatregel	16	11	9	13
w.v. Vervangende hecht. taakstr.	4	2	3	3
w.v. Hechtenis geldboete	4	2	1	2
w.v. Gijzeling wet Mulder	1	1	1	1
w.v. Vervangende hecht. Terwee	5	5	1	5
w.v. Lijfswang ontneming (plukze)	2	1	3	2
Overig	59	42	42	33
w.v. Tbs-passant	23	15	7	7
w.v. Straf. Maatregel pl. psych. Zkh	18	12	18	18
w.v. Vreemdelingenbewaring	14	9	11	5
w.v. Overig	2	5	5	3
w.v. Onbekend	2	1	1	0
Totaal	550	595	637	586

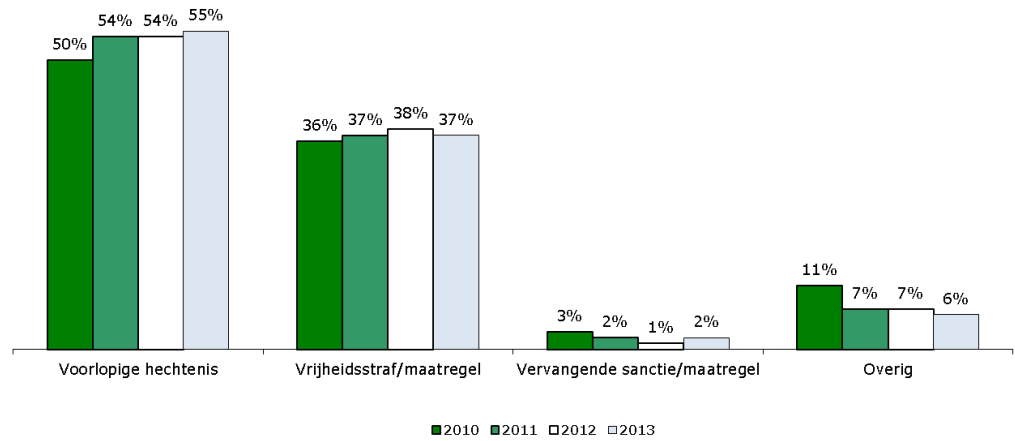
Betreft intramurale capaciteit. In de publicatie Gw in getal 2009-2013 zijn de vijf plaatsen vreemdelingenbewaring niet meegenomen (Gw in getal telt op tot 581 plaatsen).

Zoals uit tabel 5.9 blijkt, zijn de verblijfstitels van de gedetineerden binnen de PPC's zeer gevarieerd. Dit is een logisch gevolg van de dubbele bestemming van deze centra. Circa de helft van de populatie bestaat uit voorlopig gehechten en tot bijna 40% uit personen met een gevangenisstraf of maatregel.

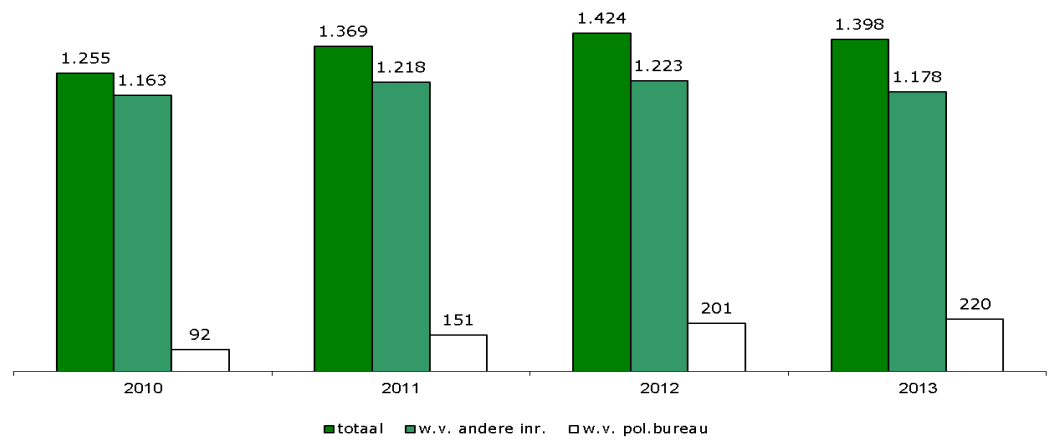
In de PPC's verblijven relatief meer veroordeelden tot een maatregel (ISD, tbs en de maatregel Plaatsing in een Psychiatrisch Ziekenhuis) en minder veroordeelden tot een vervangende sanctie/maatregel in vergelijking met de totale populatie veroordeelden.

Grafiek 5.6 Bezetting PPC naar verblijfstitel 2010-2013, in procenten ultimo september

Grafiek 5.7 Instroom PPC in 2010-2013, in absolute aantallen

Tabel 5.10 Bezetting PPC naar leeftijdsklasse incl. gemiddelde en mediaan 2010-2013, procentueel ultimo september

	2010	2011	2012	2013
t/m 19 jaar	0,7%	3,0%	1,9%	1,5%
20 t/m 24 jaar	12,5%	12,1%	12,8%	12,3%
25 t/m 29 jaar	19,0%	17,9%	20,1%	17,8%
30 t/m 34 jaar	16,6%	16,0%	15,1%	17,6%
35 t/m 39 jaar	14,0%	14,5%	13,5%	13,2%
40 t/m 44 jaar	15,1%	13,6%	13,4%	12,8%
45 t/m 49 jaar	9,6%	10,3%	10,6%	10,8%
50 t/m 59 jaar	8,9%	9,6%	10,2%	10,8%
60 jaar en ouder	3,6%	3,0%	2,4%	3,2%
Totaal	100%	100%	100%	100%
Gemiddeld in jaren	36	36	36	36
Mediaan in jaren	35	35	35	35

Procentueel is de populatie 60 jaar en ouder het afgelopen jaar toegenomen.

Tabel 5.11 Bezetting PPC naar geboorteland, 2010-2013, in procenten ultimo september

Land	2010	2011	2012	2013
Nederland	59,4%	62,3%	62,6%	60,8%
Ov. Nrd, West, Zuid Europa	2,0%	2,7%	2,7%	1,7%
Oost Europa/Rusland	4,7%	6,6%	3,6%	4,8%
Marokko	6,0%	5,2%	4,9%	4,4%
Overig Afrika	8,4%	6,1%	7,1%	9,4%
Ned. Antillen en Aruba	3,6%	3,4%	4,7%	3,8%
Ov. Midden Amerika & Cariben	1,3%	0,5%	0,6%	0,9%
Suriname	4,4%	5,4%	4,9%	3,9%
Ov. Zuid Amerika	0,7%	0,7%	0,6%	0,9%
Turkije	1,8%	2,0%	2,8%	2,9%
Midden-Oosten	3,1%	1,8%	2,2%	2,9%
Indonesië, Ned. Ind.	1,1%	0,5%	0,9%	0,9%
Ov. Azië	2,4%	1,5%	1,6%	2,2%
Overig/onbekend	1,1%	1,3%	0,8%	0,5%
Totaal	100%	100%	100%	100%

Circa 60% heeft Nederland als geboorteland.

Bijlage 1 Begrippenlijst

Adviescollege Verloftoetsing TBS

Het Adviescollege Verloftoetsing TBS (AVT) is een onafhankelijk college dat alle door de FPC's ingediende verlofaanvragen van tbs-gestelden inhoudelijk toetst en vervolgens van een advies aan de Minister van Veiligheid en Justitie voorziet.

Beëindiging tbs-maatregel

De datum waarop de tbs-maatregel stopt omdat er geen verlenging van de tbs heeft plaatsgevonden, of omdat de rechter de vordering tot verlenging afwijst, of omdat de maatregel van rechtswege vervalt.

Bezetting

Het aantal justitiabelen i.c. tbs-gestelden dat in een FPC verblijft, dan wel tijdelijk buiten een FPC verblijft en voor wie binnen de daarvoor geldende tijdslimieten een plaats gereserveerd blijft in het kader van tijdelijk verblijf elders (TVE).

Capaciteit

Direct inzetbare capaciteit:

Het aantal intramurale plaatsen dat bestemd is voor detentie/bewaring, opvang en/of behandeling van justitiabelen inclusief plaatsen die tijdelijk niet bruikbaar zijn, niet zijnde reservecapaciteit of in stand te houden capaciteit.

Reservecapaciteit:

Het aantal plaatsen dat binnen vier maanden inzetbaar moet zijn, om een (tijdelijk) extra aanbod van in te sluiten justitiabelen op te vangen.

Toelichting:

Voor de reservecapaciteit geldt een lagere normprijs. In de praktijk is reservecapaciteit zeer snel inzetbaar.

Capaciteitsuitbreiding

Vermeerdering van het aantal plaatsen waar justitiabelen verblijven.

Contraire beëindiging

Een niet-verlenging door de rechter tegen het *schriftelijke* advies in van het hoofd van de FPC.

Ernstige recidive

Nieuwe (geldige) justitiecontacten n.a.v. een misdrijf met een wettelijke strafdreiging van vier jaar of meer (delicten met een lagere strafdreiging waarvoor wel voorlopige hechtenis kan worden opgelegd, vallen ook in deze categorie).

Forensisch Psychiatrisch Centrum (FPC)

Een beveiligd psychiatrisch ziekenhuis waar tbs-gestelden, of anderszins verpleegden en vrijwillig verpleegden, worden behandeld. Vroeger werd dit 'tbs-kliniek' genoemd.

Gemaximeerde tbs

Tbs met bevel tot verpleging waarbij slechts één keer een verlenging kan plaatsvinden in een FPC. Een gemaximeerde tbs kan dan daardoor maximaal vier jaar duren. Een gemaximeerde tbs kan alleen worden opgelegd als het indexdelict niet gericht is tegen of gevaar veroorzaakt voor de onaantastbaarheid van het lichaam van één of meerdere personen.

Gevangenisstraf

Vrijheidsstraf die de rechter als hoofdstraf kan opleggen bij misdrijven, waarbij de maximale duur van de straf afhankelijk is van de aard van het misdrijf.

Hechtenis

Vrijheidsstraf die de rechter als hoofdstraf kan opleggen bij bepaalde overtredingen. De maximale duur die de rechter kan opleggen is afhankelijk van de aard van de overtreding. Deze meestal korte straf wordt ook wel *principale* hechtenis genoemd. De term hechtenis wordt ook gebruikt bij insluiting van iemand die wordt verdacht van een ernstig delict (*voorlopige* hechtenis) een derde variant is de *vervangende* hechtenis die volgt wanneer een taakstraf niet lukt of een door de rechter opgelegde, strafrechtelijke boete niet is betaald. Bij niet betaalde boetes spreekt men ook wel van *subsidaire* hechtenis.

Inkoopplaatsen/niet-justitiële capaciteit

Een plaats binnen een FPC (inrichting) anders dan een justitiële inrichting. Deze plaats wordt op contractbasis ingekocht.

Intramurale/transmurale capaciteit

Capaciteit binnen de muren van de inrichting/capaciteit buiten de beveiligde zone van de inrichting, gericht op het verblijf van de tbs-gestelde.

Toelichting: de tbs-gestelde woont op een transmurale plaats min of meer zelfstandig, bijv. in een open dependance op het terrein van de inrichting. De verantwoordelijkheid ligt bij de FPC.

Intramurale/transmurale verblijfsduur

De som van alle intramurale en transmurale behandelduren minus de periode van proefverlof, voorwaardelijke beëindiging, verblijf in het huis van bewaring en ongeoorloofde afwezigheid.

ISD

Door de Minister van Veiligheid en Justitie aangewezen penitentiaire inrichting, bestemd voor de behandeling van stelselmatige daders met als doel de maatschappij te beveiligen en de recidive te beëindigen.

Justitiële capaciteit

Capaciteit, vallend onder een justitiële inrichting die direct onder bestuurlijke verantwoordelijkheid valt van het Ministerie van Veiligheid en Justitie, of een particuliere inrichting waarvoor het Ministerie van Veiligheid en Justitie niet direct bestuurlijk verantwoordelijk is, maar die wel in stand wordt gehouden door subsidie van het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Longstay capaciteit

Capaciteit binnen een FPC waar tbs-gestelden verblijven die ondanks langdurige behandeling, nog steeds delictgevaarlijk zijn. Longstaygestelden hebben een combinatie van langdurige zorg en beveiliging nodig.

Lopende tbs

Een tbs-maatregel die nog niet is afgesloten.

Mediaan

Middelste waarneming (score) van alle, naar grootte gesorteerde waarnemingen. M.a.w. het punt waaronder en waarboven 50% van alle waarnemingen vallen.

Na-ijleffect tbs opleggingen met bevel tot verpleging

Er zijn twee mogelijkheden die kunnen leiden tot een na-ijleffect:

A.

Het met vertraging ontvangen van tbs-opleggingen met bevel tot verpleging vanuit de rechterlijke macht bij DForZo. Dit kan soms oplopen tot meer dan een half jaar. Pas nadat een onherroepelijk geworden vonnis bij DForZo is aangeboden wordt (persoonsgebonden) informatie in het automatiseringssysteem MITS opgenomen.

B.

Een omzetting van tbs met voorwaarden naar een tbs met bevel tot verpleging leidt ook tot een na-ijleffect. Het jaar waarin de tbs met voorwaarden is opgelegd, is leidend. Een tbs met voorwaarden uit 2010 die in 2013 mislukt, wordt met terugwerkende kracht bij 2010 meegerekend.

Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie

Het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP) is het kenniscentrum voor forensische psychiatrie en psychologie. Het NIFP is ontstaan uit een samenvoeging van de Forensisch Psychiatrische Dienst (FPD) en het Pieter Baan Centrum (PBC). De belangrijkste werkzaamheden zijn advisering, bemiddeling, toetsing, observatie, opleiding alsook de indicatiestelling forensische zorg.

Ongeoorloofde afwezigheid

Het aantal justitiabelen dat vanaf het inrichtingsterrein buiten de externe beveiligingsring (ringmuur en/of (penitentiair) hekwerk) of vanuit een (zeer) beperkt beveiligde FPC heeft onttrokken aan *toezicht* of zich tijdens toegestaan verblijf buiten de FPC (bijv. tijdelijk verblijf elders of verlofsituatie of anderszins) heeft onttrokken of dat niet aanwezig is op de juiste plaats.

Onherroepelijk rechterlijke uitspraak

Een vonnis of arrest waartegen geen rechtsmiddel meer openstaat.

Ontvluchtingen

Het aantal justitiabelen dat vanuit het beveiligde inrichtingsgebouw of vanaf het beveiligde FPC-terrein -te weten het terrein binnen de ringmuur en/of het (penitentiare) hekwerk- is ontsnapt.

Opleggingen tbs met bevel tot verpleging

Een strafrechtelijke maatregel die verpleging van overheidswege omvat, die door de rechter is opgelegd voor een ernstig delict dat de veroordeelde niet of slechts ten dele kan worden toegerekend in verband met een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van zijn of haar geestelijke vermogens. De uitvoering vindt plaats in een FPC.

Opleggingen tbs met voorwaarden

Een strafrechtelijke maatregel die door de rechter is opgelegd voor een ernstig delict dat de veroordeelde niet of slechts ten dele kan worden toegerekend in verband met een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van zijn of haar geestelijke vermogens. Een tbs met voorwaarden houdt in, dat de veroordeelde, eventueel na het uitzitten van zijn gevangenisstraf, onder voorwaarde terugkeert in

de maatschappij. Zo'n voorwaarde kan onder meer zijn dat hij (of zij) zich laat behandelen in een algemeen psychiatrisch ziekenhuis of bij een instelling voor poliklinische of deeltijdbehandeling.

Particuliere justitiële inrichting

Een particuliere inrichting waarvoor het Ministerie van Veiligheid en Justitie niet direct bestuurlijk verantwoordelijk is, maar die wel in stand gehouden wordt door subsidie van het Ministerie van Veiligheid en Justitie. De primaire verantwoordelijkheid voor de gang van zaken bij een particuliere inrichting ligt bij het bestuur, echter het Ministerie van Veiligheid en Justitie blijft verantwoordelijk voor de justitiabele. De interne rechtspositie van de tbs-gestelde wordt bepaald door de Beginselenwet verpleging ter beschikking gestelden (Bvt).

PBC-onderzoek

Het Pieter Baan Centrum (onderdeel van het NIFP) brengt adviezen Pro Justitia uit. Gedragsdeskundigen van het PBC onderzoeken verdachten van ernstige delicten en adviseren vervolgens aan de rechter of het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Toelichting:

De gedragsdeskundigen van het PBC bepalen eerst de toerekeningsvatbaarheid van de verdachte. Vervolgens onderzoeken ze of er, gezien een mogelijke (gedrags)stoornis, in hun ogen kans is op herhaling. Voorts kunnen ze een advies geven over behandeling.

Penitentiaire inrichting

Een rijksinrichting ten behoeve van de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel. Onderscheiden worden een huis van bewaring en een gevangenis.

Penitentiaire psychiatrisch centrum (PPC)

Penitentiaire inrichting voor gedetineerden met een psychiatrische of psychische aandoening, persoonlijkheidsstoornis, verslavingsproblematiek of een verstandelijke beperking (of een combinatie hiervan).

De behandeling in een PPC richt zich op stabilisatie en vervolgbehandeling. Het doel is het verbeteren van de psychische toestand en het algeheel functioneren van de betrokkene en daarmee het leveren van een bijdrage aan een veiligere samenleving.

Proefverlof

De situatie waarin de justitiabele (tbs-gestelde) met toestemming buiten (extramuraal) de FPC woont. Dit gebeurt als de delictgevaarlijkheid van de tbs-gestelde zodanig is afgenomen dat het verantwoord wordt geacht dat hij (of zij) buiten de FPC verblijft. Hij (of zij) moet zich houden aan de voorwaarden uit het proefverlofplan. De Reclassering begeleidt het proefverlof, maar de betrokkene valt onder verantwoordelijkheid van het FPC.

Pro Justitia rapportage

Het gedragskundig onderzoek van een verdachte ten behoeve van een strafzaak (zie PBC-onderzoek)

Rijksinrichting

Een justitiële inrichting die direct onder bestuurlijke verantwoordelijkheid valt van het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Tbs-gestelde

Een persoon die door de rechter is veroordeeld tot tbs met bevel tot verpleging of tot tbs met voorwaarden.

Tbs-passant

Justitiabele van wie de tbs is aangevangen en die in een penitentiaire inrichting wacht op opname in een FPC.

Verlofmarge

De machtiging die door de Verlofunit tbs (namens de Minister van Veiligheid en Justitie) wordt afgegeven inzake de toegestane bewegingsvrijheid van de tbs-gestelde. Deze machtiging bepaalt de grenzen van het verlof. Er zijn verschillende vormen van verlof: (beveiligd) begeleid, onbegeleid, transmuraal verlof en proefverlof.

v.i.-regeling (voorwaardelijke invrijheidsstelling)

Bij de voorwaardelijke invrijheidsstelling kunnen personen met een vrijheidsstraf tussen één-twee jaar onder voorwaarden vrij komen nadat zij tenminste één jaar en een derde van de nog resterende straf hebben ondergaan. Personen met een vrijheidsstraf langer dan twee jaar kunnen onder voorwaarden vrij komen als twee derde van de straf is ondergaan. De wet is 1 juli 2008 ingegaan. Vóór die datum was de ruimere regeling van vervroegde invrijheidstelling van kracht.

Voorwaardelijke beëindiging van de verpleging

De beëindiging van de verpleging (maar niet van de tbs), op voorwaarde dat de regels die de Minister koppelt aan de beëindiging, worden nageleefd. De Reclassering biedt hulp en steun ten aanzien van de naleving van de voorwaarden.

Vreemdelingenbewaring

Maatregel om vreemdelingen die: a. de toegang tot Nederland aan de grens is geweigerd, of b. niet langer in Nederland mogen blijven, vast te houden in een detentiecentrum tot het moment dat uitzetting mogelijk is.

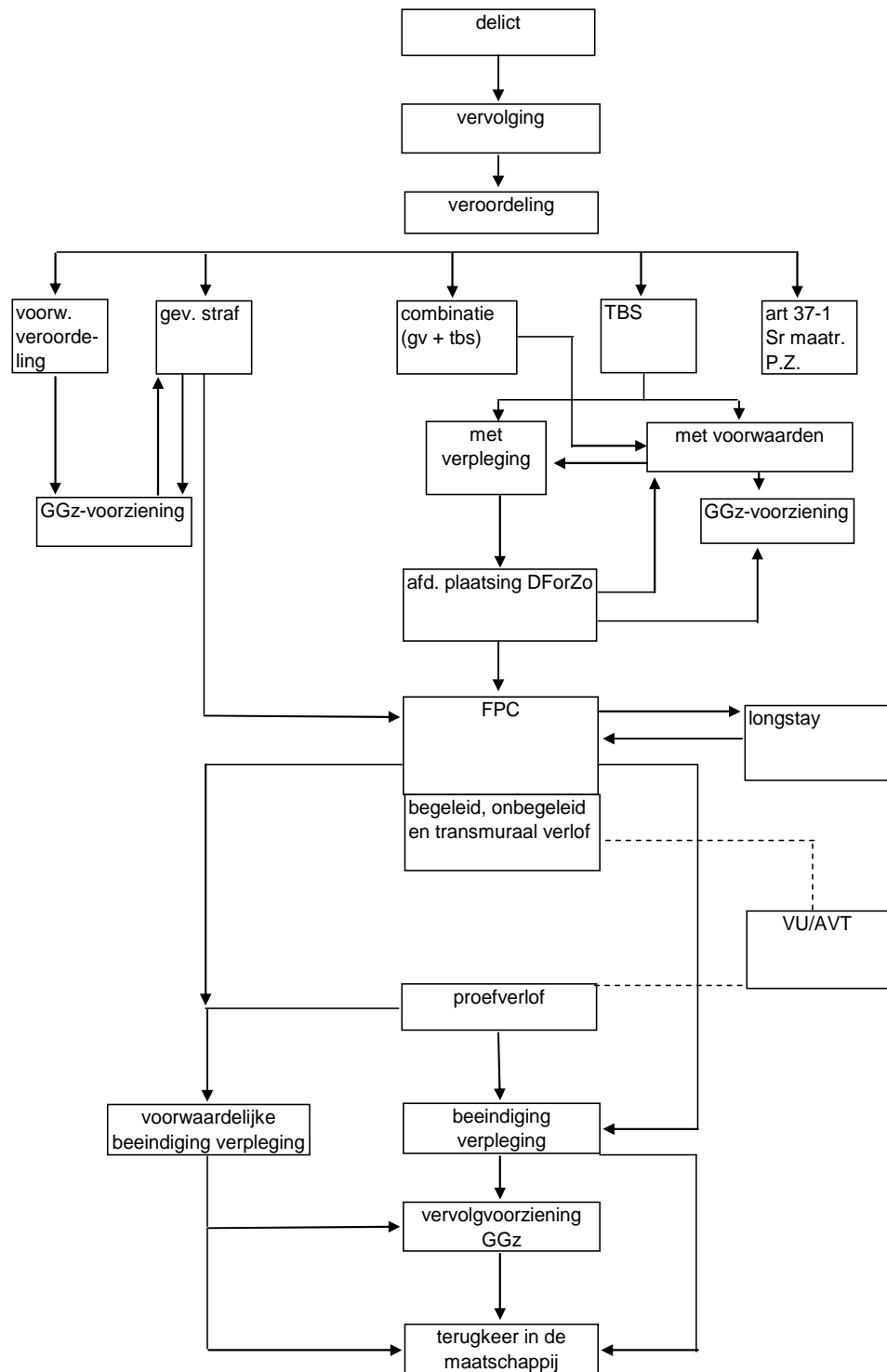
Wet Terwee

Wet die bedoeld is om de positie en bejegening van het slachtoffer in het strafproces te verbeteren en de mogelijkheden van het verhalen van schade op de dader te vergroten. Als een dader niet voldoet aan zijn betalingsverplichting, is het mogelijk om hem in hechtenis te nemen.

Bijlage 2 Stroomschema forensisch psychiatrisch circuit

Korte toelichting schema

Onderstaand wordt kort ingegaan op diverse elementen uit het schema.

Delict

De delicten (een delict is gedrag dat in de wet strafbaar is gesteld) bestaan niet alleen uit ernstige misdrijven, maar kunnen bijvoorbeeld ook overtredingen zijn tegen de openbare orde. Al op het politiebureau kan worden gekozen voor de inschakeling van een psychiatrisch deskundige.

De OvJ heeft de bevoegdheid -al dan niet onder voorwaarden- tot vervolging over te gaan. Hij kan bepalen dat van vervolging wordt afgezien indien de betrokkene professionele hulp ontvangt.

Vervolging

Wanneer in het kader van een gerechtelijk vooronderzoek wordt besloten een verdachte te vervolgen kan deze worden geplaatst in een huis van bewaring, indien het strafbaar feit zo ernstig is dat voorlopige hechtenis is toegestaan (art. 67 Sr) en er gronden zijn om deze ook toe te passen.

De rechter-commissaris kan, wanneer deze vermoedt dat de verdachte aan een psychische stoornis leidt, een uitgebreid onderzoek gelasten. Er is een keuze tussen een ambulante onderzoek of een klinisch onderzoek. Een klinisch onderzoek via observatie van de verdachte vindt meestal plaats in het Pieter Baan Centrum. Een ambulante onderzoek omvat een psychiatrische en een psychologische rapportage. De rapportage (Pro Justitia rapportage genoemd) mondt uit in een advies. Hierin wordt antwoord gegeven op de volgende vragen: in hoeverre was de persoon toerekeningsvatbaar ten tijde van het delict en wat is de kans op recidive?

Vonnis

Op basis van de rapportage en evt. andere getuige-deskundigen, beslist de rechter. Grofweg zijn er drie varianten:

- De persoon is volledig ontoerekeningsvatbaar en krijgt een art. 37-1 Sr maatregel of een tbs met bevel tot verpleging opgelegd (al dan niet met ontslag van rechtsvervolging).
- De persoon is gedeeltelijk ontoerekeningsvatbaar en hem wordt tbs met bevel tot verpleging of met voorwaarden opgelegd, al dan niet in combinatie met gevangenisstraf. Hierbij moet worden opgemerkt dat bij een combinatie-vonnis plaatsing in beginsel geschiedt op de v.i.-datum², tenzij er dringende medische redenen aanwezig zijn die plaatsing op een eerder tijdstip noodzakelijk maken (art. 42 PM).
- De persoon is volledig toerekeningsvatbaar en wordt veroordeeld tot een gevangenisstraf. Het is mogelijk dat bij gedetineerden later blijkt dat er sprake is van dusdanige ernstige psychische stoornissen dat verder verblijf in een penitentiaire inrichting (tijdelijk) onmogelijk is. Zij kunnen dan worden overgeplaatst naar een FPC (art. 13 WvSr, art. 41 PM).

---

² Voorheen kon een tbs-gestelde met een combinatievonnis in beginsel op 1/3 van de bruto opgelegde straf worden overgeplaatst.

Afdeling plaatsing

De beslissing over de inrichting waar de tbs-gestelde wordt geplaatst wordt door de afdeling plaatsing namens Minister van Veiligheid en Justitie genomen.

Behandeling in een FPC

Ten behoeve van de verlenging van de tbs stelt de FPC een advies op voor de OvJ die de verlenging vordert (met één of twee jaar).

Voorbereiding uitstroom tbs-gestelden

De resocialisatie vangt vaak aan met vijf maal beveiligd begeleid verlov. Daarna vindt de begeleide fase plaats. Gaat dit goed, dan kan stapsgewijs worden overgegaan tot onbegeleide verloven. De verloven worden zorgvuldig voorbereid, gecontroleerd en geëvalueerd. Voor elke (volgende) uitbreiding van bewegingsvrijheid is een machtiging van de Minister van Veiligheid en Justitie vereist. Deze legt elke verlofaanvraag (behalve voor incidentele verloven) voor aan het Adviescollege Verloftoetsing TBS (AVT). Indien het AVT negatief adviseert, volgt de Minister van Veiligheid en Justitie dit advies altijd. Indien het AVT positief adviseert, kan de Minister van Veiligheid en Justitie daarvan gemotiveerd afwijken. Wanneer alles naar wens verloopt, kan de meest verstrekkende vorm van bewegingsvrijheid worden voorgesteld: het proefverlov. Ook voor deze beslissing heeft de inrichting een machtiging van de Minister van Veiligheid en Justitie nodig.

Sinds 1997 bestaat de mogelijkheid van voorwaardelijke beëindiging van verpleging door de rechter. In januari 2008 is de duur verlengd tot maximaal negen jaar (Staatsblad 2007, nr. 523). De Reclassering heeft hierbij een begeleidende en toezichthoudende rol. Indien zich tijdens deze fase problemen voordoet, kan de OvJ bij de rechter hervatting van de verpleging vorderen.

Vervolgvoorziening en begeleiding

Na afloop van de tbs kan de noodzaak aanwezig zijn van verdere vervolgbehandeling en begeleiding (klinisch of ambulant) in vervolgvoorzieningen.

Bijlage 3 Recidive onder ex-terbeschikkinggestelden WODC

Door dr. B.S.J. Wartna³

Naast een algemeen rapport werd ook de factsheet Recidive TBS 1974-2008 uitgebracht. Deze factsheet schetst een beeld van de strafrechtelijke recidive van ex-tbs'ers van wie de onvoorwaardelijke tbs-maatregel tussen 1974 en 2008 werd beëindigd. Vanwege de lage aantallen wordt in het tbs-onderzoek gewerkt met uitstroomcohorten van 5 jaar. Het laatste cohort beslaat de periode 2004-2008, het eerste cohort bestaat uit tbs'ers die tussen 1974 en 1978 werden ontslagen.

Naast de gebruikelijke criteria 'algemene', 'ernstige' en 'zeer ernstige' recidive is in de deze factsheet ook de omvang van de 'tbs-waardige' recidive berekend. Onderzocht is in welke mate ex-tbs'ers zich na hun ontslag schuldig hebben gemaakt aan delicten waarvoor – indien er sprake zou zijn van verminderde ontoerekeningsvatbaarheid – opnieuw een tbs-maatregel zou kunnen worden opgelegd. Concreet zijn dit de ernstige geweld- en zedendelicten.

Uit de voorlopige cijfers blijkt dat niet alleen deze, maar ook de andere vormen van recidive in het laatste cohort van uitgestroomde tbs'ers licht is afgenomen ten opzichte van de periode 1999-2003. Na de scherpe daling in de jaren '80 en '90 van de vorige eeuw en de lichte toename rond de eeuwwisseling, lijkt de strafrechtelijke recidive onder ex-terbeschikkinggestelden de laatste jaren dus weer licht te zijn afgenomen.

De onderzoekers vermoeden dat de dalende recidivecijfers een afspiegeling vormen van een verschuiving in het ontslagbeleid. Men is in de loop der jaren voorzichtiger geworden om 'uitbehandelde' tbs-gestelden in vrijheid te stellen.

Prevalentie van 2-jarige recidive in zeven opeenvolgende uitstroomcohorten van ex-terbeschikkinggestelden; berekend aan de hand van verschillende criteria

³ Programmaleider Recidivemonitor.